КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(С В Е Т)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКЗ | 98 (4300). | ШОАТТА, 15 август 1970 шу. | Мах 2 кап.

Тхьамка лаьцна хуьтуш кхе-баьб укх шера Советски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза. ХIокх чуэцни да тхьамка. Боккха кхьайэгамой шоашта хIара гектаре тIера юкъара лаьрхIача 11 центнер тхьамка доргтахарах дог тийша ба, план 10 центнер йолча, хIона ялча боалама хьалха латта-ча гектаришкадена хIако чуэдар цхьа а совгIа да.

СУРТА ТIА: боалама хьакха латта колхозо А. Исупова тхьам-ка докхьадеш а.

Д. Васильева сурт.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ!

ХАНАЛ ХЬАЛХА

КПСС XXIV-ча съезда къахьегама совгIат кийчдарa, пхе шера план 7-ча ноябре кхоачашъярa А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода технологаш дIайолаяь инициатива дег раьза кийна хьалдаьчай Грозненски «Мидлошна» фабрика хIамаш тегараша. Керда социалистически декхараш тIа а ийца, хьинар кха ца деш къахьег цар. Укх шера фабрика цехаш юкъе хьаржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIахоьйцаш Дошуваев Муса керте латтача № 4 йолча швейни мастерски хIамаш тегараш. ХIаналейа ийс бетта план кхоачашъ ьай цар. Октября бетта чотах арахийна товарни продукци массехк бIаь сома яльхе я. Баржьаш доахача хана кIадаш кIезигагIа доадар бахьан долаш укх шера кхоадь кIадаш 10—15 барзкъа далла да. Иштта хьинаре къа а хьегаш лаьха толамаш дахарах дукха ха йоацаш цунна хьожаьй фабрика нарара кара тела цIе байрак.

Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика болх барна белгальъянна а баржьаш довзар Тунгеева Гуржихан, бригадир Зилаева Мария, хIамаш тега мастер Мусханова Зара, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача кIара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬАЛХЛЕ ЯККХАРА

Парте XXIV съезда яха йоагIача тайпара ниньяра ше къахьегама вахте отташ доккхагIа дола социалистически декхараш тIайнар Грозненски электромеханически завода коллектив. Царех цхьайолча пункташа хьакъох коллектив бIубенна хилара кIезига къахьега ца дезалтен. Металл лоаладеш хула брах 5,6 проценти продукцеи дIабода мах 0,5 проценти лох а беш шера план хьалхагIа лийрхIачул массехк ди хьалха — 30 декабре кхоачашъяьйна, сочам баьб завода коллективо. ЮхйийсагIча хана планах лаьрхIа хинначул совгIа 0,3 процент лакхъяла езаш я къахьегама оасарле.

Юбилейни шера і оасаре къахьегаш хьабоагIача завода болхлоша тIайна бехктохаме декхараш дикагIа кхоачашдара шера яхь йоаржаьй. Из юкъара гIуллакх кхоачашдеча шийгара мелал гуча ца илийта гIертаа къахьег хIара болхлочо, коллективо. Цудухье йорхI бетта производственни задани кхоачашъеча лакха хьоккамаш даха кaргIдельлар завода. Товарни продукци арахецара план 102,2 процент кийча продукци махьхалъяккхара задани 103,6 процент кхоачашъяьй.

ВIарча хьийнача завода цехий, участкай коллективаша дика болх бой а белгальяха лов массарел оасарегIа къахьега электроконструкцей (начальник П. Лукьянов) литейни (начальник Л. Коржов) цехий коллективаш. Ер ха хьатIаккхачвлла йолча хана мар даьха хьоккамаш заводе аттара лакхагIа да.

Юбилейни шу чакхдалалехьей дукха ха йоацаш баьна социамах парте XXIV съезд болх бе йолалалехьей коммунистически къахьегама сийлен цIераш яздара тIехьара къовсам ди тIехьа вIоагIлуш боагIа заводе. ХIаналехьа 7 бригадина из сийлен цIи енний. Уж я новкъостий Ловчиков, Городецкий, Липина, Трутин, Базаров, Кочеткова, Виторханов керте латта коллективаш. Производственни плиниш дики тIехкхоачашъь ца Iеш кхы мел дола гIуллакхаш а иштта дика вIашгIехьдаьха леладу цу коллективаша.

ДикагIболча. Йоккха опыте лекха говзали йолча бригадиреша цIеккха я желбалийтан кхатача болх, дисциплина толхаяр цIендаь дIадаьккхад, шоашкара хьоккам а телаш къахьегам безабоаьйт. Вешта хила а ма везий сатта производствах ший доалахьарча хIамах сийна дог лазаш. Ииттачир билхах, моллагIча гIулакхах дикагIа ка йоаь, къахьегам оасерегIа хул. В. И. Ленина юбилейна пекъабоагIаш къаьста дика къахьегарах «За доблестный труд» яха медалаш ийна дукха ба. Царех ба шоаш бола беча коллективашна шоаех доккхал дейташ хьабоагIа новкъостий Ловчиков, Шитов, Шамсадов, Тищенко, Лептинова, кхыбараш. Новкъостий Гусейнова, Чернышь, Подьячева, Коноплева, Бахирева, Жабина, кхычар сурташ завода сийлен Доска тIа хьал а тохаш сийлен Книжка тIа дIаяздаьй цIераш.

Заводе юбилейни яхье хьалхара моттиг литейни цеха коллективо яьккхай. ДIахо йовча хана а иштта къахьега лерхI бирт болча коллектив.

А. ПЕРЛОВА,
Грозненски электромеханически завода плановни отдела начальника декхараш кхоамдер.

ДIАДУВ ФУ ДИКА ХИЛА ДЕЗА

Вай республике дукхача боахамаша боккха терхам тIабохийт хургболча хьувкъама лерттIа фу кийчдара. Иштта укх шера чубена ча хьувкъама дIадийлача фух 78 процент цхьоалагIча классах дар. Из иштта хилара, дика фу дIадийча юртбоахаме культураш дика хьувкъаш хилара хьакьекдар чуннача гуражь дийнача ялата хьувкъамо.

Долче машта вIашгIехьдаьккхад республика боахамаша фу Iалашдара гIуллакх укх шера? Ала доагIа, гурахь дувча ялата фу Iалашдара балаш шорта ду хIанз дукхача колхозашкен совхозашкен. Укх бетта хьалхарча декаде кондициони дола фуна Iотiакхийтар 58434 центнер мара дац. Цул совгIа иттлагIа август тIаккхоачаш деррига Iалашде дезача фух контрольно семенной лабораторешка тIаххожам бaьр 68 процент мара дац. Цу даьккъе кондициони дар 49 процент да, хIаьта цхьоалагIча классах дар—31 процент.

Фу Iалашдарен из кийчдарен балаш зеала вIашгIехьдаьхад Сунженски района колхозашка. ХIанзалца цар Iалашдаьри тIаххожам баьри дIадера мийчох 27 процент мара дац. ХIаьта цу даькъе цхьоалагIча классах дар —7 процент.

Республике долаш да кондициони фу шоай доалаьба вIадла доаца боахамаш а. Иштта, Грозненски района «Староюртовский» совхозе планах Iалашде дезача 10600 центнер фух кийчдаь цхьаккха центнер ' ца хIанз а. Урус-Мартана района «Горец» совхоза цIенланза да 8220 центнер гурахь дувча ялата фу, Гудермеса района «Октябрь 40 шу» колхозе илх эзар центнер фу нуьхехи цIендалза да. ХIанз а фу цIенду пункт кийчъяьац цу колхозе.

Во вIашгIехьдаьккхад тIадоагIача шера хургболча хьувкъама цIендара балаш Назарен района боахамашка а. Деррига ишаш золча фух тиьо процент мара дIадувча боарамга кхоачаш цIендаьш хIанз а. Цул совгIа, «Назрановский» совхозе хIаьт ший ханнахьа чуйна ца даккхарах, фу ханнахьа Iалаш ца зарах 6360 центнер фу боарамал тIехтIаьда да — 17 процентага кхоачфуна тIоилал. ХIаьта цIендалза, довъхалза дола фу тоалла йолча складашка дIаvетталу. ДогIа деззача хана хийша хий чуух пар чу. Иштта лоттаду фу талдаргхилорах шоко ма.

Цу тайпара хьалаш аттад фу Iалашдарга диллача «Энджен-ский» совхозе а. Деррига Iалашдаьча 9300 центнер фух 7800 центнер гурахь йовча культурай да. ХIаьта из деррига цIендалзен докъалзен а да.

Наурски, Шелковской, МалгIабика районий цхьадийдолча боахамашка дукха да хIанз а хьаIIадалара боарам лоха бола фу, хIаьта Ножай - Юрта, Советски районий боахамашка вIалла да а дац кондициони фу.

ДIахера дика фу эсала Iалашдара бахьан да боахамий агрономаша хIат цIендеча техника болз миштa фу хьожаш тIаххожам ца лоттабар, хIаьта балза дикал миштаь ца тьохар. Из бахьан долаш дукхача боахамашка хIанз а цхьан снеиагIа мара бола бац хIат цIендеш йолча техника.

Дукха ха йисина гурахь дуа хIат пхьатара дIале доладе. Цудухьа хIанз тохабала беза тIехьалсача боахамий специалисташ ланза лисап кхоачашдаш, фу цIендеча техникага хадлаздаш шийн снеиагIеш бола байтара. Лоашца хьача дIале кхоачам болаша дикен фу хила деза хIара боахаме.

10-ча август тIаккхоачаш республика колхозашкен совхозашкен Iалашдаьча фуна дикалах бола СВОДКА

Управленеша тресташ	тIехкар	кондицех дар	цу даькъе классах		
			1	2	3
Ачхой-Мартан	686	86	63	—	23
Ведана	165	65	65	—	—
Грозненски	45	40	31	8	1
Гудермеса	80	66	45	11	10
МалгIабика	73	50	28	16	6
Назрана	94	20	2	13	5
Наурски	77	59	48	11	—
Ножай-Юрт	80	—	—	—	—
Советски	—	—	—	—	—
Сунженски	27	27	7	15	5
Урус-Мартана	98	64	52	12	—
Шаьле	91	91	84	1	6
Шелковской	128	108	39	54	15
«Садоводтрест»	100	90	61	35	4
«Грозвино»	75	27	24	1	2
«Скотопром»	60	31	9	12	10
«Консервтрест»	55	26	15	1	10
Еррига республике	66	49	31	12	6

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

ХIара бетта арахеца продукци алсамйоаккхаш къахьег укх шера «Терек» яхача фирма коллективо. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье тIехьа къахьегача предприятешта юкъе шоллагIча кварталe дика толамаш дахарах республиканский Сийлен доска тIа дIаяздьай цун цIи.

Къаьстта дика къахьег № 1 йолча цеха мебельхоша. Массехк бетта вIаштте фирма нарара-кара теле цIе байрак йоахаш хьабоагIа уж. КПСС XXIV-ча съезде бала ма боагIара пекъабахаре цеха коллективо тIаийца социалистически декхараш лакха да. Пхе шера план 25 ноябре кхоачаш а ть планал совгIа 300 эзар сома мехка продукци арахеца, 1971 ча шера цхьоалагIча квартала план 2 ди хьалха кхоачашъе а арахецача продукцега дIабода мах лохбара чотах цу квартала 5 эзар сом печчахьалкхенна кхода а лерхI цо.

Цеха болхлоша шоай югъерча собраше съезда сийленца пекъабахара кьахъялье бaь тIахьехам шерра хьалхоаца социалистически декхараш тIайдеш а фирма хIара цеx, бригадь, участок.

В. БЕРДНИКОВ.

Ферма хIанз тIехьайисац

ДIадахача шера Шелковской районе тIехьаюсачарех яр Менжинске цIерагIча колхози ферма. Цу шера кхоачашъянзар боахамо шура яккхара а из паччахьалкхенга йоххара а задланеш.

Укх шера хьайбашта лоаттадеча доакъара рацион дикка тоирца хьайбай продуктивность айенкай. Совхх укх хана яьккхачул 105 тонн дукхагIа шура яьккхай фермерча 315 Iаттагара, хIаьта хIара беттача Iаттагара яьккхар юкъера лаьрхIача 118 килограмм тIех я.

Цу деррига торо хилийтар колхозашка дуалье ворхI, бешта 441 тонн шура Даьхенга йохке, шера план 480 тонн мара йоацачe.

Из толам боаккхача хьинаре къахьийгар боахаме хIанз хьалха латтача доаркаш Янмурзаева Зоя, Вайрамова Чите. Юбилейни шера шоаш тIайна социалистически декхараш тIехкхоачашдеш ба уж.

Ер бутт чакабоаллш шера план кхоачашъь дарга тхо, — йоах ферма кулгалхочо.

З. БЕКУЗАРОВА,
Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза зоотехник.

БОККХИЙЧА НАЬХА НОВКЪОСТАЛ

Кондара хьадж дья а етташ шоай юрта гIолда ферме йола аьла машина вIаргасича чIоагIа арепга сатессар кховзткъара аькнача Дудургов Шамала ГIазмахьмада. Дагабехар кхз болча кулгаша шерре лостабаь мингал, ниьса, сома касараш.

— АргIе йол хьокхача бедка вехa лаьрхIад из, — аьнна, дий новкъосташца дагаваьлар ГIазмахьмад, гаьнашта хIала Iийне шин нийсархошца цхьинца-шишша дуешаш варгIаш.

— ХIейт, — дьлар цхьанне вела а венна, — Вай къаьнача тIехкаша ловргаш из машинаша ду уж балхаш.

— Вайна цига де хIама дац цьлча со тешаргва, нагахьа сийна аргIаш хьадеш йола кепаш оаш сога хьаьокхе.

Кечаш чияр. ЧIоагIа гIадбахар «Назрановский» совхоза БурокIалара отделенера механизатораш шодаш бе а лезха боккхий пал аргIаш зе болабелча. Хала хьуазар уж хьалъена йол аргIа тIа хоза дIа-хья нийсъе саг воашаш. ЗIамига а доккха а шоашта хоача тайпара уж Iо а догIаш дIаухар уж.

Царна юкъе белгала да хIанз вай вуцача ГIазмахьмада, Таршхоев Дамала Яьльий, Муружев Байберда Абукара, Тохов Дамала Махьмада, кхыча боккхийча наьха кулгаша даьраш. Лостам болаш нийсе, лакха, шаьра, догIа хий соаиргдоацаш ера буль баргIаш да уж.

Верригаш а 30 саг ва цу ЭетоаХьамбикара кулгалдача доакъар Iалашдеча бригале къахьегаш. Совхоза цу тайпарча бригадашта юкъе хьалхара моттиг цункга я. Дикал ляха йола 800 тонн йол ший ханнахьа Iалаш а ять дIаоттберга ялкие дейна дош кхоачашдеш йоал из коллектив (план 700 тонн).

Ца хаддаш болх беш и ухкала цинь йол хьоккха ергетат. Цар тIа ба дукхача шерашка из болх беш хьабоагIа опыт йола механизаторий Сукиев Тухан Зазиков Урусхани. Цига мел йолча техника, наха хьабе болх кулийт цу шише нисса хана я.

Иштта хьинаре къа а хьегаш шоай отделенерча доахаяга дила Iалдаккхийта гIерташ боахх уж.

М. КАРАЕВ.

ГОРКОМА ПЛЕНУМ

Укх деношка КПСС МалгIабике горкома пленум хилар.

«КПСС ЦК Июльски (1970 ш.) Пленума итогаши городской партийни организаце декхарашъ» яхача темах доклад йир парте горкома хьалхарча секретара Д. П. Саньков.

Прениешка къамаьл дир Урса № 4 йолча, совхоза директора Т. И. Халухаева, «Ингушский» совхоза директора А. О. Гетагажева, ВЛКСМ секретара М. Д. Пурова, Вознесенски газ чакхйолаккхача завода директора Л. Н. Ширшова, «Алханчуртский» совхоза директора А. О. Львова, кхычар.

Пленуме дакъа доалаш хилар парте Нохч-ГIалгIай обкома гIишлошъеча отдела заведующи А. Х. Гойгов.

Июльски Пленума решенеш кхоачашъяра хьадда бола сочам тIайцар пленуме гулбеннараша.

Я. УЗИЕВ,
КПСС МалгIабика горкома инструктор.

ЛЮЦЕРНА ШОЗЗА ХЬЕКХАЧА...

ТIагIертта къахьийгар укх шера Грозненски района «Юбилейный» совхоза кхаш лелдераша шоай хьайбашта кхоачамболаш доакъар Iалашдара. Из декхар кхоачашдеш Романов Андрей Филиповича керте латта лаьрхIа цу гIулакха вIашагIъедла доакъар Iалашдерий бригада яр.

Люцерна шозза хьекхачул тIехьагIа пар аргIаш даь 314 тонн дека йол дIаоттайир, план 300 тонн мара йоацача. Цул совгIа планах доацашё а 472 тонн ча а вIашкатеха баьинаб уж.

Доакъара лаьрхIа дIайийна болаш кхоалагIа хьекхачул тIехьагIа хьаьха даь латтача аьла аргIашта юхе кердадараш хьалъоттаргда. Цхьан дешеца аьлча фермерча хьайбашта шортта доакъар Iалашдергда тха боахамо.

А. ЧАСПИЕВ.

КЕРДА ДЕКХАРАШ

КПСС XXIV-ча съезда сийлена пекъаьнхара къахьегама вахте латтача «Грозэнерго» махкбуьзен электрически сетей коллективо дика къахьегама толамаш доаж пятилетка тIехьарча шера. ВорхI бетта планал совгIа потребителашка дIакхаьча электроэнерги 40164 эзар совгIа киловатт-сахьат да. Хьайракххача электрически энергега дIабода мах 2.4 процент лохбаьб. Из бахьан долаш печчахьалкхенна хийча пайда 20.5 эзар сом да. Сетаечa йовш йола электроэнерги кIезигъяь бахьан долаш кхоаь электроэнерги 3093 эзар киловатт-сахьат да.

Капитальни гIишлош хьалъяра план 120,1 процент кхоачашъяьй энергетикаша, укх шера хьал а ць болх бе йолалийтай 58 километр дIахьаь дола электропередачей лини. Юртбоахамо 10,5 эзар сома махьа новкъостал даьь.

Уж тохамаш даьхача хьинаре къахьийгад тха новатораша, рационализатораша Ер шу долалеча дена дар кий а ть производствана юкъейхьай 16 рационализаторски предложени. Цар печчахьалкхенна бaь пайда 18 эзар совгIа сом да. ДIадахача шера укх чане чияначул 4.4 процент лакхбечай къахьегама оасарле укх шера. Иштта къахьегаш йола коллектив юбилейни шера тIайца социалистически декхараш тIехкхоачашдеш хьайбагIа.

СССР энергетикее электрофикаций Министерства коллеген электростанцей электротехнический промышленноста болхлой профсоюза ЦК Президиумен решенех 1970 шера хьалхарча квартале тIайна хиина социалистически декхараш тIехкхоачашдарах тхона тхожайно шоллагIа моттиг, хIаьта шоллагIча квартале дахкеча толамий вIогташ йича хьожайна хьалхаба моттиг.

Къаьстта дика къахьегарна белгальъянна я ия. Киреев, Оленька, Малых, Емельянов керте латта коллективаш. Социалистически яхье хьалха латт уж. Белгалбаьхна дика къахьегаш ба коммунистически къахьегама ударникаш ия. Яценко, Лупенко, Литвинова, Синенко, Шапоренко, Маяцкий, Иванов, кхыбараш.

Тха предпрняте болхлой, инженерно-технически болхлой, гIуллакхера чакха юкъаря собрание йийцай КПСС XXIV съезда сийленца пекъаьнхара пхе шера план 7-ча ноябре кхоачашъяр йола Грозненски Нефтемаслозавода коллектива инициатива. КПСС XXVI-ча съезда сийлена пекъабахара массаза оезъе а волаш социалистическе декхараш тIайнар тха коллективо. Оахъ лаьрхIад потребителашта из хадаш электроэнерги хилийта, тхоай беккал цхьаккха участке авара ца хилийта. Хьалха тIайнe хиннача социалистически декхарех лаьрхIача шоллагIа ах шера 12 эзар сома махьа электроэнерги чьюкхь. 1971 шера хьалхарча квартале дIайохийтача электроэнергета дIадлаш кIезигдарах кхоаергда 7 эзар сом.

Укх шера сетешка йовш йола электроэнерги кIезигъяна чотах хьалхе тIайцача социалистически декхарех лаьрхIача совгIа 2 миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхоертъя. ХIаьта 1971 шера кхоергья 300 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Укх шера шоллагIа ах шера керттерча оборудовани ремонт ноя оаш 5 декабре кхоачашъе лерхI.

Iедчан дерда тIа къахьегам вIашгIехьдаьккхараш, хадачe балхашта механизаци чуна, кхычаха балха бача йовш йолаш болхлой ма кхьабалитарах къахьегама оасарле 2.1 процент лакхъе лерхI дIадахача шера тIаннаьча.

Изобретателашарен рационализаторашарен шоай болх тоабергба ВОИР-а, НТО коллективашка. Хьалха тIайна хинначe социалистически декхарех лаьрхIа хиннача 10 эзар сом дукхагIа пайда беш предложенеш кийчъяргья шоллагIча ах шера тха рационализатораша. хIаьта 1971 шера хьалхарча кварталe цар кийчъергья 2 эзар сом предприятена пайда бергбола предложенеш.

КПСС XXIV-ча съезда сийнта салоIача кьхьа дийнахь болх бе лаьрхIад зела шефства лелаеча совхозе. 1970 шера планал лаьрхIачул совгIа юртбоахаме 4 трансформаторни чкоаз подстанци яттаргья, хIаьта 1971 шера хьалхарча кварталe кхо трансформаторни подстанци хьалъергья.

Уж декхараш тIа а эшаш тIаххьйкан вай бергга республика энергетикаш КПСС XXIV съезда сийленна пекъабахара.

А. ВЕЛИЧКО,
«Грозэнерго» махкбуьзен электрически сетей директор.

Н. СУХИХ,
партбюро секретарь.

Н. АЛЕКСЕЕВ,
ФЗМК председатель.

КООПЕРАТОРИЙИ ЯЛАТАШ КХЕДЕРИЙИ ДОТТАГIАЛ

Потребительски кооперацие массе оагIорахьара гIулакхаш хьахьекхар VIII-ча съезда делегаташа— СССР массовя общественни боахамен организацие вникалаша дьвча кьамаьлаша. Корта болаш долча гIулакхашта Поккхача Кремлевски дворене вIашагIбеттадаш кхо ди даьккхар. 12 августа IуйрийIарча заседане делегаташа дIахо йийцир Центросоюза правлене председатела А. П. Климовен ревизионни комиссе председатела Л. М. Омельченкон доклада.

Кхашкен фермашкен къахьегараша дIахо гIулакх дикагIа нарха хувзаденна дола лоархIаме лешаш гIоттадир пренешка кьамаьлаш даьраша. Кооператорий керттера йоккхо — юртара торговли эргайовхаш товар. Къамаьлаш даьраша массаза а цхьатарра раьза а волаш дувцар керттерча даькъе боахамен кхыдолен товарaш доахa ерригa универмагаш, тикаш укх гаргарча шерашка с-мообслуживане тIа йоахила. Кооперативни торговле хIанз керттера лостам — дейна хоаттaш дола товараш бахача наха ца мотта дукхагIа таргзоарн чоахкамеча ассортиментах дола товараш торговле центрашка, универмагашка, специализированни тикашка хийтари.

Съезда делегаташа, КПСС ЦК июльски Пленума решенеш чIоагIа къоабал- а еш, массане цхьатарра хьал а доацаш, дувцар йлаташ кхедераштара доттагIал вIоагIдарах. мехка юрта боахам дIахо дегIабоалабара-новкъостал дергдолаш йолча вервача торгах, кхашкен фермашкен къахьегарий вахар тоадарахи быт эргахкхарахи.

Потребительски кооперацие коллективий яхьерча кердача формаех дийцар съезде паччахьалкхен торговлен потребительски кооперацен болхлой профсоюза ЦК президиума председатела А. Г. Шаляровас. ТIа-тIа шерагIа дIаоржаш латт, белгалдаьккхар цо, гIулакх дара культура тоаяр, къахьегам дикагIа а пайдачагIа болча тайпара а вIаштIехьбаккхар, чурча резервех ма могга дукхагIа пайда эцар. хIамай кхомбари хьурматдари дукха. технически прогресс бахьан долаш лелаю яхь. ТIа-тIа дукхагIа хул профессегIа дакагIвар яха цIи яккхар дукха, коммунистически къахьегама тIехьа яхь лелаераш. Оратора лакха мах бир «Лаьла цхьаькха тIехьаусар хургвоацаш», «ХIама эла воагIачул за кхое», «ХIамай кхомбари хьурматдари, дукха», «Планаш массаза а ханнахьа а кхоачашъяр дукха» яхаш девзеш а болеш цхьан йолеенача Ульяновскии Московски областий кооператорий инициатива.

Колхозни совхозни производство лаккхьаяро кооперативни бина чхьлайтан юртбоахама продукташи хьайбай бедали дикка дукхагIа кийчъе. Латье, масала, заготовительни оборот укх тIехьарча дихь шера кхоалагIа дакъа лаккхьеннай, хIаьта Казахстане продукцен безалех 17 тайпана кIоизале а кхоачашъяй пхе шера плаи. тоъаа дукха продукташ кийай задшнал совгIа.

Съезда делегаташа къоабалбир Центросоюза правленен ревизионни комиссен болх. Мехка потребительски кооперацие гIулакхаш эргадаьха тоадара тIаерзаь хьалха предложенеш енний.

Дош хаддаш къамаьл дир Центросоюза правлене председатела А. П. Климова.

Центросоюза правлене отчетни докладах лаьца а потребительски кооперацен дIахо дегIайоалаяра шерген правительствен яьча решенешкара доагIаш долча декхарий хьакъехьа а массена раьза волаш сочам тIайнйцар съездо. Цу тIа белгальъяьй укх гаргарча шерашка кооператораша бе безача балха программа. Съездо потребительски кооперацие беррига болхлой тIахьайхар пятилетка толаме чакхъяккхара КПСС XXIV-ча съезда дахо доагIача тайпара пакъадахаре дукха лелаеча яхь хьинаре юкъебахара.

Потребительски кооперацие организацей уставашка даь цхьадола хувцамаш тIайнйцад съезде.

СССР потребительски кооперацие кулгалду органаш харжа болабелар делегаташ.

• • •

13 августа шиа болх чакхбьяккхар СССР потребительски кооперацие уполномоченней VIII-ча съездо.

Съезда делегаташа дийцар города юртие юкъера экономически бувзамаш дIахо чIоагIделга, юрта быте культурен тоаелга тоьал боккхача боарамe шоаша дувзадена дола лоархIаме дешаш.

Хьакъо леладу товараш дIа ма дела хилийтара, юртарча къахьегамхой ха кхоара йоаkко елга, белгалдоаккха съезда сочам тIа,— кооператорий ятара хьалхарча аргIапра декхар.

Съездо потребсоюзий правленеши потребительски обществаши декхарийла яьй юрташка общественни кхача тоабара къаьстта уйла тIаяхийта.

Хьадда гIулакхаш белгалдаьд кооперативни предприятешка товараш дукхагIа хьалара, капитальни гIирсаш дикагIа яьлдара, кадраш кийчъяра, деррига доакъой экономически эффективность лаккхьяра, чурча резервех пайда эцара.

Съездо могадьд СЭВ-а членаш долча социалистически мехкий а хIаьта иштта Азе, Африка, Латински Америка мехкий а кооперативни организацешцара торгови бувзамаш шорделга.

Центросоюза совет, правлени, ревизионни комисси хержар съезда делегаташа. Юха а Центросоюза правлене председателалла хержар А. П. Климов, ревизионни комиссе председателалла — Л. М. Омельченко.

Индокитая мехкашта дуьхьала США агрессиви гIулакхаш керда шерзаларна дувзадена кхайкабел тIайнйцар съездо.

Съезда делегаташа чIоагIа кераш гIоздаьнна а болаш тIайнйцар КПСС Централъни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага дохьийта письмо.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ШИЙХ БЕННА ТЕШАМ ЦА БОАБЕШ ХИЛЧА...

Чаккхьнний Грозненски ремонтно-механически заводан партийни группашкарен цеховой парторганизацешкарен отчеташ а хоржамаш а. Лаккхачу идейни организационни боараме, коммунисташа чIоагIа хьнаре дакъа а лоцуш чаккхйийлар собранеш. Белгалдийлаш хIама да нагахь саг юкъера ца воалаш цхий бюрой кердача состава юкъеи партгруппоргаллен хьалхагIа хиннача составашара новкъостий харжар. Ишта хIама хилац кулгалдеча партийна балха тIа бахараша коммунистий, партгруппа, цехата гIоллаеча шоай новкъостий шоаех бенна тешам сийленна бакъбеш хилча мара.

Цеховой йиъ парторганизаци я цу заводе. Царех цхьанне — запасной оатталаш еча цеха отчетно-хоржамий собрани ювцаргья вай.

Отчетни доклад йир парторганизацо секретара резино-техническа участка воккхагIволча мастера Юрий Григорьевич Григорьяна. Цул тIехьагIа поенеш йоалелар. Докладчика а къамалаш даьшача а белгалдоахар, цеха парторганизаци, бIарчIа хьайца коллективана хьалхашка лаьттача деррига декхарех доархIаьн хилар, производственни планаши социалистически декхараши кхоачашдара из паргагIьенна цунна хайна Ъилар. Тхьо соврIа парте членн члена кандидате ва цехе. ХIаьта цу массане к шоашкара хьокхам гойт къахьегаме а ишта общественни вахаре а.

Бакъдар аьлча, критика а йир цеха партийни бюрона а, цуй секретара а... Из-м тамаш а яц, хIаьнг аьлча теркал ца деш дисай карар дуьлийтан цхьадола хIамаш хиннад цеха партийни организаце балха тIа отчет дуча юкъагIа. БIаьчча хьайцача партийни организаце болх дика лаьрхIар.

Цеха партийни бюро керда состав хержар. Цунна юкъебахар цуй хьалхагIа мел хинна членаш. Малаш ба уж вах, ишттал авторитет хIаний цар?

ВIашта хIана ялхалагIа хержаа масала, партбюро секретарь Юрий Григорьевич Григорьяна. ХIамах саквааш, терко йолаш, хIаьта, нагахь сагио эшаш хилча, доагIар дика хьадехаш, цхьабаьдда массала а цийса вола саг... Уж да запасной патхилий цеха коммунистий тхьачадах доахкаш а цар сий деш а йола гIулакхаш. Производстве шийгара хьокхам гойт партоврга. Ритмично болх бу из керте латтача резино-технически участко. тIехдина мара хьаш продукци. Юрий Григорьевича ха чоавйоагIа комсомолацана къамаьл де, беседа доа агитаторашна, пеннгазета ярахецара редколлеге членашта новкъостал дара.

Юна а партбюро состава юкъе вахав инженер Николай Иванович Цинилевский. Пенсе тIа вахха ха саргакхьача ше вале а, хIана а низахи хьизарахи вица вц из. Сий долаш дале а, хьла гIулакх да цунна тIаннилар: хилкьа дружине дежурствана хьахара жеп ду Николай Иванович. ХIаьта, собрание белгал ма даххара, цхьаккха моттиг хиннаяц цу цеха дружинникаш дежурстве яра ца боалаш.

Цеха коллективерча политически дешара хьалхара жоп луш вар тзамист Иван Федорович Приходько партбюро хьалхарча составе волча хана. Шийна тIадиллача цу гIулакхах дика доархIаньа из. Цехера беррига коммунисташ деша багIа я политпросвещене сете, е общеобразовательни школашка, техникумашка, вузашка. Беррига комсомольцаша дика дIасовдий Ленински зачет. Коммунисташа цхьатарра раьза а хина шоай кулгалдеча органа кердача состава юкъе а хержар новкъост Приходько.

Отчетни докладах лаьца йолаенчача преннешка собрание къамаьл дир партбюро члена воккхагIволча мастера Григорий Федорович Сурцева. Цо же лора коммунисташа беча балха хьалхара, хеам бир, отчет луча юкъагIа ше парте вахa аьнь къона болхло кийчаьх хиларах. Парте членалла беррргача кандидатшта партийни гIулакхаш тIадахкадар. Григорий Федоровича лостам тайннаб коммунистий гIулакташа, хаддаьза практически новкъостал даьа цурна. Ше шийна цу кхаьна яра кицара, цо чукIарал дар. шийна кхы а дикагIа болх буйтархилара: коммунисташ хила мегаерболаа болхлой кIезига бац цеце. Цхьабакъла, партбюросо, белгала ьлча, цо шеи цу гIулахза тхьал болх баьбая царна.

Ишта самзкритика яр шийса а лаьрхIа, коммунисташа юха а партийни бюро кердача состава юкъе кержар Григорий Федорович.

ПхелагIа цунна юкъе вахар кузнечни бригада бригадир Александр Баздырова.

Коммунисташ шоай боадаш дIо цеховой партбюро керда состав декхарийла ый производстве, цеха болх ритмично делийтара, ярахь продукци дикагIа хилийтара дешаште тердм дукъарIа тIабахийта. Шеко яц, ишта дика болх бу ... авторитетни состав йолаш йоза партбюро шийна хьалхашка отталаьча декхарех доархIаьергхилара, вай парте XXIV-ча съезда яха йоагIача тайзара накъарло дула лоаттабеча кьаьсамаш коллективна оарцагIьакхха цун вIаштIехьдаргхилараx.

В. ЛАВРИНЕНКО.

КПСС Грозненски горкома организационни отдела заведующие заместитель.

Грузийски ССР. Планал соврIа 1300 километр кабель арахийцай ер шу хьадоладелча денз «Грузкабель» вкоча эстофонски заводо. Предприяте продукци белгалйоаи гIадаикен чоагIа лоаттаим хиларца. Эстофойски кабель дIакхуьйт Советски Союза дукхача городашкен доахол декъарча меккаштен.

СУРТА ТIА: дIаяхьийта кабель тIайотташ воал дикагIвола грузинк комсомолец Юрий Манкавидзе.

Р. МОРГУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОНАБАРИЙ ГIУЛАКХАШ

«Трансмаш» завода сийлен Доска тIа хьалтеха доаш дикагIболча болхлойн гIулакхарча юкъехе суртaш. Къона болхлой а бе царна юкъе. Тайп ... тайпарна къонех бола нах ба уж. Хьайнна кийхьеган шоай сий лекхиухаь цар.

Къахьегамо, ... -уйла, цаI хиларо вIаши къовсабей уж.

Цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш хьайоагIа Коротков Виктор Александрович верте литта коллектива. Социалистически яхье лакха хьокхамаш дахарах, производственна болх хенталла дика вIаштIехьбаккхарах 1967 шера коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи елар цу участка коллективана. ХIаьта Ленина юбилей езьеча денoшка дIалоха теля цIе вымпел а елар. ХIанз а тIехь карара ца йоалийташ цунга а из вымпел. ВоккхагIволча мастера вов, Короткова кулгалдеча цу участка беррига къахьегарех 35 процент кагирхой ба. Царех дукхагIбараш школа чаккхьнйкха боадлашехь балха а баьцда, опыт йолча слесараша, токараша, фрезеровщикаша Iомабаь 5а. ХIанз шоай балха боккъонна бола говзанчаш ба уж, толаме кхоачашду шоай декхараш.

Шу соврIа ха мара яц къонача фрезеровщика Ятуев Салмана инструментальни участке болх бу. Iонча волаш дIаволавелар из шоай говзал Iомаа. Цхьабакъда хIанна хара тIера вола Салмай Iомалу болх бе. ХIанз чоалхана оатталаш кийчъяйт пунга, Алла деза, бовх шена бу. сиекин мераш тIехкхоачашдо вов. Ятуев ...

Къонача болхлошта шийнамаш, практически новкъостал бу новкъосташа Короткова, опыт йолча слесара Солдаткова. Дукха ца дезаш бе слесарий болх, цар шоай кулгашца товю чоалхане оборудовани, кхьйола техника. Нийса дIоагIа, гон бе а елла болх бе хацер Хататаев Аллана, из заводе венача хана. Цунна, ишта кхычарца кIезига ха йоаялзар цар боккъонна уж Iомабаллалца болча хана. ХIанз дикагIболча къонача говзанчех доархIаш ва комсомолец Хататаев Аллаи.

Производственни къахьегамен дисциплина лорaяра йоагIаш йола волакхо ю участке. Къаьстта кагирхошта юкъера кхетами болх даьхача боарамагIа лелабу. Производствица тарлургдоаца гIуллакхаш деладечарна магийтац. Участка гIулакхаш дика лел. ВорхIбетта хьан толами кхоачашьна барт болча коллективо. Цудухьа Коротков Виктор Александровича, кхычар сурташ сийлен Доска тIа хьал а тохаш сийлен Книжка тIа дIаязбаьб уж.

И. ШИТИКОВ,

Грозненски «Трансмаш» завода слесарь.

ДИКАГIА ПАЙДА ЭЦА ПРОИЗВОДСТВА ТОРОНЕХ

«Халкъа боахаме производства резервех пайда эцалга тоадараш экономе режим чIоагIъярахь» дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо района ерригача предприятей, организацей, учреждений болхлой собранешка дийцад. Цу собранешка болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхорча наха тучаьхьар предприятей болх толбергбола торонеш, белгалдаьхар производственни балха тIара кхоачамбоацараш. Производства резервех пайда дикагIа эцарах, рузкъан кхом бара йола предложенеш юкъейоалайир.

Предприятей хьадда йолча мероприятешта юкъейихьай 600 соврIа предложени. Письмо тIа оттадаь декхараш кхоачашдара тIа а ерзайй.

Уж юкъейоалаярах баргбола пайда 800 эзар сом ба.

Предприятешка, цехашка, участкашка, отделашка партийни организацешa тIагIертта къовсам лоаттабу белгалдаьха гIулакхаш кхоачашдара. Дукхача производственни участкашка белгалдаьха гIулакхаш чаккхлахара тIехьа беча балха керте латт коммунисташ. Балха хьилхаба кхогеш ях яьинай.

285 эзар сома пайда а беллаш кхоачашъьяй 200 соврIа мероприяти. 1 миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнерги, хIама ца эшаш 1800 тонн доагор, нтташ эзараш сомаш мах бола тайп, тайпара материалаш кхоьй.

Производства резерваш лахара а царех пайда эцара я дика хьокхам тел Нохч - ГIалгIай химически завода коллективо. Пятилетка диъ шера къахьегама оьсарле 50 процент соврIа лаккхенай заводе, продукци 45 процент дукхагIа арахец болх беш бола мах дикка кIезигбаь боллашехь. Заводе партийни организаце кIоаргга уйла а еш, оттайир письмох йола мероприятеш. уж кхоачашъяра организаторски болх. Цу мероприятей керттера лостам ба цехийн участкайн йолаш йолча торонех пайда а эцаш, дIахо а производствон къахьегама оасарлен лакхьяр, бедали материалаши кхомбеш дIаяхийтар.

Уж белгалъяьча мероприятеш кхоачашъярах 70 эзар сом пайда ейиаб.

Къахьегама оасарле лакхъяра йоккхий темпаш я «Октябрьнефть» НПУ, Грозненски локомотивни депо коллективай.

Цу предприятей партийни организацеш шоашта карагIаьинарех кхоачамбах Iеш яц. Укхаза отта а я, кхоачашъеш а производстве экономически эффективность лакхъяра мероприятеш. ХIара пункт партийни бюрос, администрацe балха тIахьожама комиссеша халкъа тIахьожама группаше тIахьожам лоаттабеш я. Цехий, участкай цхьанцаболча кулгалхоша дIаязъеха я партийни бюрой, профсоюзий моттигерча комитетий заседанешка ладийгIад производства резервех дикагIа пайда эцарех рузкъаш дукхагIа кхомбарен мероприятеш кхоачашъяра дешага.

Уж мероприятеш уттаеша кхоачашъеши Грозне станце партийни организаце йоккха терко ю къахьегам вIаштIехьбаккхара, станце болхлошта алапи далара эффективнегIа йола формаш юкъейоалаяра дешай.

Тоххама кIоарга буруш тохара Октябрьски конторе Октябрьски майдане скважинаш яха бурув тохара телетIахьожам лоаттабара, бурув тохара турбинно роторни способ юкъейоалаяра, рузкъан дукхагIа кхомбара чотах ах шера 750 эзар сом соврIа пайда хьалхен средствaш кхояй.

Кхы тIа а геолого - технически мероприятеш чаккхьярен халача балхашта механизаци яреи чотах «Октябрьнефть» НПУ коллектива мегар ах шера планал соврIа 30 эзар тонн мехкдаьтте даккха.

Бакъдар аьлча массе а партийни организацеша баш хьинаре болх производства резерваш гучайоахьаш рузкъан дукхагIа кхом беш. Грозненски вагонни депо партийни организаце дукха теркам тIабоаийт Iанарна цистернаш цIенъяра, станце производственни процессашта механизаци автоматизаци яра. Бакъда, балха тIа хьадда а гIулакхаш а хилар, дIадоладаь керда хIаьнг тIагIертта дIачакхдаккхар дац цул. Цудухьа чаккхьаккхаш цистернаш Iанарца йилара балха еш йола комплекси механизаци автоматизаци. соахк сентябрь бетта денз латт из йолалийта езарех а йолаш. Цудуьа оттаянзар юкъейоалаеш йола керда технологически устройствеш кара ерзаяра план, цхьацайола улаш эргахкха тоаяра болхлой къоасталбаязар. КIезига йоакхо ю карраш кийчъяра.

Анализо хьахьокх производства резервех дикагIа пайда эцарен рузкъан дукхагIа кхомбарен йола мероприятеш цхьайолча предприятешкен организацешкен кхы а дикагIа хила йиш хилар. Письмо тIа оттаяьча деррига декхараша маьхкара иц уж, цхьанцайолча цехашкен производственни участкашкех мара оттаьн а кхоачашъеча юкъе кIезигагIа болхлоша мара дакъа лоацаш а яц уж.

Района дукхача, кхыметтел дика болх беча а, предприятешка керда техника йоллашехь, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха боллашехь, гIодара, транспортни, мухь тIаботтара - тIерабаккхара, ремонтни балхаш деча кулгашка къахьегама оасарле лакхлугга. Уж мадоагIгIера къоестадергдолаш хилланзар оттаьн мероприятеш.

Партийни организацей декхар да производства, рузкъан кхом бара резерваш дIахо а лахар, предприятей ерригa производственни подразделенеш, ерригa цеховой партийни организацеш, партийни группаш, хIара коммунист, хIара специалист цу гIулакха юкъевоалаве.

Производства экономически эффективность лакхъяра эгара дикагIбола результаташ коллективни анализо мара лургьяц. Из делерхIаш предприятешка хаьнахьла производства технически бсарамга общественни хьисап юкъерш де деза, мероприятеш кхоачашъяра бола партийни, общественни тIахьожам лакхбе беза.

КПСС ЦК декабрьски (1969 ш.) Пленумо керттера проблема я а аьлар общественни производства эффективность лакхъярах, технически прогресс сахьярах.

Уж декхараш кхоачашдара хадлааза йоакхо а терко а е еза партийни организацеша.

Т. ПОЗДНЫШЕВА.

КПСС Октябрьски района промышленно - транспортни отдела заведующа.

БАРТ БОЛЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Вознесенски газ чаккхйолхача заводa коллективо хIара бетта - бетта тIехкхоачашьдо планови задани. Кхоачам болаш да цо шу доладярча денз кхы тIа а магистральни линецка 50 миллион кубически метр екъа газ дIакхийта хилар. Уж толамаш доахача компрессорни цеха коллективо дIабохайта къахьегам кIезига бац. Чоалханеча компрессорий боахама доалдераш опыт йолаш, шоай болх белаши цIена хьабеши бола нах ба. IIовхалах кхохкаенача машинашта юхе дIа а этта болх бе хала да. Цхьабакъда, компрессорашта юхера дIа а баьна минута яккхац машинисташа. Цар болх минта бу хьеж, цир кхьан боарамагIа хулийт. Нагахь санна тIалоаттабу низ цхьатарра боацаш хувцаболийте газ лерттIа дIа-юха теларгьяц.

Цу балха тIахьожам лоаттабу дукхача прибораша. Чоалханеча оборудованена дика доал деча, шоай декхараш сийленца кхоачашдеш хьабоагIача нахах лаьца боккхача безамца дувц цеха начальника Игнатьев Николай Васильевича.

Мастер, коммунистически къахьегама ударник Абрамов Владимир сменана кулгалдеш ва. ЯхалагIа разряд я Владимира. Компрессорий технически схемен газ чаккхьяккхара технологии боккъонца йовз цунна. Хьула ца деш дIа а хьех цо шийна хоар сменерча болхлошта. Цудухьа бе боагIа ца режимах болх бу машинаша, промыслашкара хьайеча газа боарамах низ тIалоаттабу. Шоашта ховчох кхоачам ца беш даим балха говзал лакхъю смена болхлоша. Цу лаьхье доккха новкъостал ду царна вов, Абрамова. Къонача машиниста Михайлов Бориса смена а дика болх бу. Абрамов Владимира сменана юхе яьннай из.

Белгал да Заьнкхача балац слесарий - ремонтникий къахьегам. Калмыченко Серафима кулгалдеш волча бригада болхлоша ремонт ю компрессорашта, авареш дIаяххара балхаш ду. Шоай бехкагIа цхьаккха хьовзам хилийтабац цар. Хаьнахьен тIехдикен ю цар ремонт. Машинаш малагIча технически хьале я хьеж., пайдане хьехамаш ду машинисташта. Къаьстта дика къахьег слесараша коммунистически къахьегама ударникаша Кузьмичев Васили, кхычар, заводе къаьнагIа болча болхлоех доархIаш ва из. Дика производственник волаш санна дика общественник а ва из. Цеха юкъарча вахаре доккха дакъа лоац. Цунах тешам беннача цеха коммунисташа шоай организаце секретаралла хержав вов, Кузьмичев.

Рационализаторий балха дукха теркам тIабохийт цехе. Але деза, творчески дика къахьег цар. ДикагIбола рационализатораш доархIаш ба слесараш С. Калмыченко, В. Кузьмичев. Дикка пайда дургбола 3—5 предложени кийч а яь хьачуенний цар.

Юбилейни шера шоаш тIаийца лакхара социалистически декхараш толаме кхоачашду цеха болхлоша. Цеха гIуланнаш — дика делалга хьахьокх 8 саго коммунистически къахьегама сийлен цIи кхоха хиларо.

Парте XXIV съезда сийна къахьегама вахте а этта шоаш кхо ца беш къахьег цар.

А. ГАРКОВЕНКО.

Вознесенски газ чаккхйолхача завода слесарь.

Кхаь аьлен никъ оал Таджикистана къулбехьа буллаш летта, ча Термез-Яван яхача машиннакъах. Края беркатерча оазасцка гIолла — Лохерча Кафирниганси, Вахшски, Явански аьлешка гIолла чаккхбаргба из.

Сурта тIа: Термез-Яван яхача машинникъа бIоалагIа йола километр юллаш ба гIишлошьярамонтажни поезда Владимир Белоус бригадашра монтажникаш.

В. СТЕЧЕНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТА БОАХАМА ИНТЕНСИФИКАЦИ ЯРА ПРОГРАММА

I.

1970 шера 2—3 июле хиннача Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумо белгалъяьй вахара лоархIаме дола экономика дакъа — юрта боахам дIахо дегIабоалабара, юртбоахама продукташ дукхагIа яхара кийчъярах. ХьагIадорагIача пхе шера колхозийн совхозийн материально - технически база цIенхаштта чIоагIъяра ае дезача балхий шера программа. Пленумо кийчдаьд юрта боахама деча кулгаш юкъера кхоачамбоацараш дIадахара, резервах пайда дикагIа эцара тIадерзадаь гIулакхаш.

Пленума решенешка дегIабоалабаьб парте XXIII-ча съездо тIаийша юрта боахама интенсификаци, комплексни механизаци. химизаци, лаьтташта мелиораци яра, производство дегIайоалаергйола экономически стимулировани чIоагIъяра някъ.

Из никъ нийса хилар хьахьекхад юрта боахам укх тIехьарча шерашка тIа-тIа айлуш хьабена хилаьо. 1966 — 1969 шерашка хIара шера юкъера лаьрхIача якккха ерригa юртбоахама продукци 12,7 млрд. сома дукхагIа хиннай цул хьалхагIа дIадахача пхе шера хIара шера юкъера лаьрхIача якккхача продукце боарамал. Къаьстта дикахетар хулеш да, дика толамаш юрта боахама кертера даькъе — ялат доаккхача даькъа хилар. Укх тIехьарча диъ шера колхозашен совхозашен хIара шера юкъера лаьрхIача 162 млн. соврIа тонн гулъеш ялат гулдаьд, хIаьта из хьл цул хьалхагIа дIадахача пхе шера хIара шера юкъера лаьрхIача гулдаьчул 25 процент хIана хилаш аьнне дукхагIа. Дикка дукхагIа йоах кхыйола юртбоахама продукташ — шекара свекла, ганараш, боамби, кологолаш, бьцадаараш.

ДукхагIа йоах хьайбай продукци я — дулх, шура, фуаш, тха — тоьал доккхача даькъе хьайбай продуктивность лакхъяра чотах.

Кхашкара бола хьувкъамш хьайбай продуктивности лакхъяра хьахьох, вай юрта боахам интенсификаце някъа тIа чIоагIа дIаэтта хилар. Из процесс дукхьала а юкъарчел доаццаш а юзаенна а юрта боахам дегIабоалабара капитальни вложенеш дукхагIа дIаяхийтара. Материально - технически ца чIоагIаIа IалашIбарна.

Укх пятилетка диъ шера колхозашкен совхозашкен цул хьалхагIа дIадахача игг шерачул дукхагIа кхьачай: минеральни удобренеш — 1,8-за, трактораш — 251 эзар, ялаташ чуэрга комбайнаш — 55 эзар, гIузовой автомобилаш — 168 эзар. Юртбоахама оборота юкъедоаладаьд кий декха керда лаьтташ — 1,2 млн. гектар, докъйдаь лаьтташ — 3,1 млн. гектар.

Лаьттанаьен хьайбашкара йола продукци дукхагIа хьаре Iалашдиьл колхозийн совхозийн экономика айенга. Цо дикача оагIорадьара влияни яьй колхозой, совхоза болхлой, специалистий доходаш лакхъяра. Юртанке тIа-тIа дукхагIа хьаллу чуIе цIенниш культурно-бытовой гIишлош, шерьенний клубий, кинотеатрий, бытовой гIулакхаш деча предприятей сеть.

Юрта боахам дегIаахара дакъьера толамаш шеко йоацаш да. ХIаьта а, Пленуме белгал ма даккхара, из эйбара темпаш юртбоахама продукташа баха ваха белаша промышленности Iалашьяра мехка тIа-тIа дукхагIа эшарашка хьежжа ца. БIаьчча хьайцача советски экономика чIоагIа дегIаахаро, халкъе вахаре боарам лакхбаларо — цу доллача хIамаша дукхагIа дIадех юрта боахамгара, керда йоккхача масштаба декхараш хьадкхьа оттаду цунна.

КПСС ЦК Пленумо белгалдьйкхад, партийни организацеша, советски юртбоахамен органаша цхьайолча областашка, краяшка, республикашка продукци дукхагIа яккхар, из яккхарга дIабодамах лохбар дукха колхозийн совхозийн гIулакхаш резервех бизагIа пайда эцара ясвзде йоагIача тайнара тIадерзадеш ца хилар, доал доацаш, плакаш кхоачашъеча даькъе дисциплина йолаш йолча моттигашца машар баь Iеш хилар.

Юрта боахам дIахо айбелга хьатIайоагIача тахтарча хана а партен деррига советски халкъьан керттерча боахама а политически а декхарех цаI долаш дус. Пленуме белгалдаьккхар декхар деррига халкъа юкъара хилар.

«Юрта боахам, — аьлар нов Л. И. Брежнева ЦК Пленуме ше доклад еш, — юкъарча низашна мара боккъонца айдулургдоаца дакъа да. Из дакъа дегIадоаладелга боккъонна массанех а — машиностроене, химически, чакхйоахача промышленноста, гIишлой материалий промышленноста болхлоех, гIишлошьерех, кхыча доакъой болдлоех тийша да. Вай хана цхьаьне а боакъо яц юртбоахама производство дIахо дикка айир санна дола доккха халкъе боахама. политически декхар кхоачашдара юстара латтар.

II.

Лаьтта леладара дикъе Пленумо доархIачагIаве декхар лоархI еррагIча юртбоахама культурай хьувтьем лакхбара ялат, боамби, шекара свекла, ганараш, бьцадаараш, ковотолаш, кхыйола продукташ тIа-тIа дукхагIа йоацалга Iалашдаре деррига халкъо къовсам лоаттабелга вIаштIехьдаккхарах.

ХьалхагIа а санна юкъмоттиге ра проблема йолаш дус ялат дукхагIа даккхар. ШIахоча пхе шера 195 млн. тоннага дIакхоачаде деза хIара шера юкъера лаьрхIача чудахьаш дола йоаагIа ялат. Дешнига ялат шиттах дахара мохк вIарча хьайнача вае мера хIара гектара тIара 4 центнер кIезигагIа бовнаш лакхбе безар хьувкъам. Парте душ йола из цIенхаштта задани эшаш йолча материальни ресурсашца — минеральни удобренеш, юртбоахама техника дукхагIа теларца, лаьтташта мелиораци яра балхаш шерзаоа чIоагIьеш а.

Дукха цхьана хьувкъам лаккхбар дукьа парте теркам тIаберзабу ерригача колхозашкен совхозашкен йолаш йолча йоаккхайча резервах ма могга дукхагIа пайда эзара. Керттера резерв — лаьтта леладара культура лакхъяр, органически удобренеех пайда дукхагIа эзар, лаьттах тIайоалаа хIамашта хулча эузамдергашпен лазаращкен къовсам чIоагIа лоаттабар, эрозех лаьттaш лоадар.

Колхозийн совхозийн дукхача шерай опыто боккъонца тешаву, лаьтта леладара культура лакхъяр аьрд — нийса севооборотaш кареьреалга хилазах. Из ца дича йизза эффект хилаш лаьтташка обработка ярен удобренеш тессарен системах, кхыча агротехнически мероприятеех.

Севооборотaш юкъейоалаяргара дIайолаяв колхозаша совхозаша шоашта тIачIоагIдьхьча лаьттан тIа порядок оттае. Iилман ларда тIа вIаштIехьбьенна кханца обработка ярен удобренеш тессарен система. Цувах доала лаьттан беркат совдаккхара, лаьттан хIара гектарах кийа дикагIа эзара, хьувкъам лакхбара дIоагIа.

Iилмана ларда тIа яьаккхача лаьтта леладара системах ког гIоотолга а еш, шоай гIулакхаш дикка тоадьд мехка йовзаш йолча Винницки областерча Бершадски района КПСС XXII-ча съезда цIерагIча колхозо.

Итт шу хьалхагIа колхозе караерзаьй итт вольни кхай йизи быьалаерой цаIа севооборотaш. Цуньа хьахнийчай кхашка обработка ярен удобренеш тессарен система. Органически веществашкен на лаьтте хьахьцaдара, цул беркат совдаккхара боахаме хIара шера кхашка тесс юкъера лаьрхIача цхьан гектара 7 — 8 тонн кхо, хIаьта шекара свеклана — 25 тонн кхон 8 — 10 центнер минеральни удобренеш. Севооборотaш каресоаьаро, лаьттан беркат совдаккхара хаддаьза йоакхо яро, дикагIча сортах дола районированни фу дIадеро, къахьегам кийса вIаштIехьбаккхаро — цу доллача хIамаша колхозага йиш хилийтай севооборотaш юкъейкьале хьалхагIа боахаме хиннaчул шозза соврIа дукхагIа ялата хьувкъам лакхбе. Нагахь санна колхозе хьалхагIа хIара гектара тIара 20 центнер ялат доаккхаш хиннадале, соахка, масала, хIара гектара тIара хьувкъам 44 центнер соврIа хилар. ХьежкIид хьувкъам лакхбелар 27 центнерагара 65 центнерага кхоачаш, шекара свеклай бар — 245 центнерагара 500 центнерагIа кхоачаш. Ишта да производства Iалмана чIоагIа лоаттабеча бувзамах доала беркат.

Ялат дукхагIа доаккхийтаргдола цу тайпара резерваш я дукхача колхозашкен совхозашкен. Уж оарцагIъькхача, парте хьалхашка оттадаь декхараш сихагIа кхоачашлургда.

ХIара шера 60 миллион тонна ялат йийара чIоагIа, хьнаалургйоаце план оттаьй Пленумо 1971 — 1975 шерашта. Партийни, советски юртбоахама органий уйла тIаерзаьйе товарни ялат доахаш йолча хIара колхозоа совхозок, хIара края, хIара областен республиках чIоагIа план кхоачашьа ца Iеш, паччахьалкхенга пхе шера кIезигагIа декхача а планал соврIа 35 процент ялат доххаргдола гIулакхаш чакхдахавза дарг ца хилара. КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо планал соврIа эзача ялата оттаьц экономически стимулировани ше йолча тайпара юсаш я. Планал соврIа паччахьалкхенга ялат доххарах колхозаштен совхозаштен керттерча закупочни мехъал соврIа яхь тIа а 50 процента боарамe алча IотIатох.

ЦК Пленумо къаьстта лоархIам бу хьайбай продукташ дIахо дукхагIа яхара. Къовболдадьд дулх, шура, фуаш, тха дукхагIа дахарен паччахьалкхенга, доххарен дакъе колхозийн совхозийн материальни безам сийбаккхара КПСС ЦК Политбюрос СССР Министрий Советоа чаккхаьа оттадаь гIулакхаш.

Чакхдоахаш долча гIулакхаша йиш хулийт дукхача боахамашка уж продукташ яхарах зе хулга дIадаккха а хьайбай боахама доакьлоай база чIоагIъяра, фермашкарча халача балхий процессашта механизаци дукхагIа яра, хьайбашта дика помещенеш хьалъяра, цу ларда тIа производства рентабельность, къахьегама оасарле лакхъяра, продукци, яккхаргда дIабода мах лохбара хилийза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдаха а.

Партийни, советски, юртбоахама органаш, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарийла бе хьайбай боахам дегIабара новкъарле еш дола кхоачамбоацараш тIагIертта дIадаха, доахaнен коа тIарча оалхазарийн продуктивность хаддаьза лакхъелга цу цхьан хана уж дебадедеги Iалашде.

Промышленни ларда тIа хьайбай продукции йоахинга дегIадоалаяра тIаберзабаь парте лаьца никъ ше ма барра нийса хилар гучадаьннад. Лакха эффективность хьахьекхай мехка яккьча йоаххийча птицефабрикаша, хьаекхарчи доахани кхоабача специализированни боахамаша.

Промышленни ларда тIа бежан дулх, хьакхий дулх, фуаш, коа тIарча оалхазарий дулх доахаргдола специализированни комплексаш дIахо а хьалъеш латт мехка. Укх гаргтарча шерашка хьалъе лерхI хIараяр 9 — 10 эзар Iаьса лаьрхIа Iаьсиа кхоаба комплексаш, 20 — 30 эзар бежана лаьрхIа доахан кхоаба майдаш, 25 — 50 эзар хьаккийна лаьрхIа хьахарча кхоаба а шура йоала а комбинаташ. Иштта хьалъе лерхI керда птицефабрикаш, жа леладу механизированни фермаш. Цу доллача хIамаша IалашдергIа производство дIахо цхьан метте гулъелга, кердача техникан хIинзарча технологеи ларда тIа къахьегамга дIаоодар кIезигде а цук оасарла лакхъе а.

ХIара шера дукхагIа йие лерхI хьайбай продукташ. 1975 шера доахани коа тIара оалхазарша эзара паччахьалкхен плаан оттаьй — 16 млн. тонн (дийна долаш эзача), шура — 55 млн. тонн, фуаш — 26 млрд., тха эзара — 470 эзар тонн (зачетни дозал лоархIаш). Декхар оттадаьд — хIара колхозаген совхозаген шера-шера паччахьалкхенга планал соврIа 8 — 10 процентал кIезигагIа йоацаш продукци йохки йиш хургйолча боарамга кхоачаш хьайбай продукташ дукхагIа яха.

Хьайбай боахама деррига доакъош сихха дегIаахара ларда чIоагIгIен тешамен доакъарий база хьайр, общественни хьайбашта сийна, иштта колхозхой, совхозий болхлойн гIулакхерча наьхен шоай доалахьарча доаддана а эшача доакъарашца бизза кхоачамбергболаш массе тайнара доакъараш — йол, сенаж, силос, эхьача баьца хьоар, корнеплодаш дикка дукхагIа яхар.

Iалаьмате лоархIаме да понаша даьсIенаши тоаяра балхаш шердар, баьцаш чIоагIа хьувкъаш йола даьсIенаш хьаяр, белокашта йIаьний йола культураш — люцерна, клевер, горох, вика, люпина, соя дукхагIа дIаер.

Хьайбай боахамера доакъарий база чIоагIъеагья комбикормоа промышленность дегIайоалаяро. Паччахьалкхен комбикормоа предприятеш керда хьалъярал боах беш яраш шеръярали соврIа, колхозашкен совхозашкен хьалъерга комбикормаш хьаю йоккха йоаца заводаш. Цу гIулакха экономични автоматизированни агрегаташ тергьа боахамашта.

Дулха - шурий, чкъарий, кхачан, целлюлозно - хьахата промышленносто биззача махьера, белокашен кхьача компонентаиiен нийсдаь доакъарий хьадара тIа тIа дукхагIча боараме тела деза

СУХАЛБЕ ЛАЬТТАШ КИЙЧДАРА

Дукха ха йисаш гурахь юц культураш д1ае.

Х1инз ка бола ялт чуйиса кьеккай республика, цудухьа х1анзе а гурахь ювча культурашта лаьрх1а латтташ кийчдарна ляьб ахарай темпаш дикка лакхье йиш йолаш ба боахамий механизатораш.

Гурахь дув ялаташ д1ададера г1улакх толамца чакхдаккхара кертердар ханнахьен дикен лаьтташ кийчдар, х1аьта нийсача севооборотаща маьхкара уж ялиташ дикача фуна лаьттув хулийташ йола культураш хиннача кхашка д1адер да.

Дукххача вай хьалха латтача боахамий практико кьагойт гурахь ювча культурашта хьалхе лаьтта кийчдар мел лоархl1аме да. Х1аьта из лаьтта ахпара хьисапе кийчдича хьувкъам дикка лакх а лу.

Д1ададача шера вай цхьадолча боахамаща геттара т1ехьадаьхар гурахь ювча культурашта лаьтта кийчдара балхаш. Из бахьан долаш ч1оаг1а эшабелар цар кхашкара чубена хьувкъам.

Из кхоачамбоацар нийсдаларах хьахиона зе дага я лувцаш боахамий кулгалхойн специалисташи дукхаг1а терко е баьнаб гурахь ювча культурашта лаьтташ кийчдара.

Дика кийчду лаьтташ Гудермеса района «40 лет Октября» колхозе, юртбоахама опытни станце боахаме, Грозненски района «Атагинский», Ачхой - Мартана «Лермонтовский» яхача совхозашка.

Цхьабакъда, к1езига дац вай районашка из болх ледарв в1аштlехьбаьккха боахамаш а. Геттара во латт гурахь ювча культурашта лаьтташ кийчделга Малг1обика районе. 6-г1а август кьатlакхоачаш ннача 35 процент мара лаьтта аьхадаар цар. Из болх толачча чакхбаккхарв мел виш лаьлаш долаш да цу районий оахача агрегатий кьахьегама оасарле лоха хилар, ширга цхьан сменах мара болх ца байталге.

Т1ехьадовх лаьтта кийчдара балхаш Урус - Мартана, Шельа Сунженски районашка а.

Лаьтта акарах далац г1улакх, ч1оаг1о лоархl1ме да из болх агротехнико мийххара нийса бар. Цхьабакъда вай цхьадолча боахамашка лаьтташ доаг1ача гайпарв ахац. Иштта, Шельа района «Ачхурнский» совхозе холарех предплужникаш е ца дехкаш бу из болх, комбинированни агрегаташ ца лаьтта оахнига в1аштlехьдаккхац. Цу тайпара кхоачамбоаларащ гучадьннад Грозненски района «Староюртовский» совхозе, Ленина ц1ерагlча колхозе, кхыча районий дукххача боахамашка.

Лаьтта из тоадеш ахарах из ахпара хьисапе кийчдеш эла йиш яц. Цу лаьтта даим обработка е еза оасара зене баьцаш х1алакьеши йоачан хилча цу сахьате лаьттанна 1айна т1оадал д1акьовлаши. Бакъда, из массанахьа лешьм, дац. Шельа района Кулбытцева ц1ерагlчи, Гудермеса района «Дружба» яхачен колхозашка эьха даьнна лаьтта х1анз оасара баьцаща хьалдукъаш латт, х1аьта из ца хилийтара цар деш х1ама а дац.

Х1анз х1ара боахама кулгалхоша, специалисташа дийза даргдоалача г1улакхех лархlа деза лаьтта оахача агрегатаща шиц сменах болх белга в1аштlехьдаккхар. Боахамий агрономаша цахаддаш т1ахьожам лоаттабе беза лаьтта дикал лакха йолаш ахийтара, болх нийса ца бечарца кьовсам лоаттабара.

Дувца делаш дац аьнна хет райониpованни дикача сортахь дола фу д1адийча хьувкъам лакха хулиига. Цхьабакъда цу г1улакхе массанахьа лерттlа йоакхо ю ала йиш яц. Иштта Наурски, Шелковской, Грозненски районий колхозашка фуна лаьрх1а рожь дика хьувкъаргдолаш дац.

Нагахьа сaнна вай дукхаг1а йолча колхозашкеа совхозашкеа фуна лаьрх1а кхоачамболаш ялат 1алашлаь лале е из д1алувна кондицега кхоачаделла т1ехьадовх. Грозненски района боахамашкари фуна инспекци тохкам бара деррингех 31 процент мара фу д1акхачийтадац, х1аьта пох е кондицонни лаьрх1ар 25 процент мара хилаьзар. Цу тайпара хьал уттад Сунженски района колхозашка а. Ленина ц1ерагlча, «Победа» яхача колхозаша в1алла шоай фу инспекциега б1арга а дайтадац.

Лоациiача хана т1ехдаь е д1адувча кондицега кхоачадь е дакха деза деррига 1алашлаь фу, х1аьта тоьаш доацар госресурсашкара шоашта хьалхожадевьчара х1амаза хьажа а деза.

Доаьежа химикаташа обработка ца еш д1аде йиш яц фу. Фун дикал, из д1адувш йола ца, лаьтта теркал а деш оттабе беза фу д1адера боарам.

Фуна участкайн боахамийн дукхача шерий опыто хьахьеккхад, домар юхерча злишлен хий дехкача лаьттaшкеи х1ара гектара т1а гурахь дувча к1ан 5,5—6 миллион фийги гурахь бувча мукха 5 миллион фийги д1абе мегаргхилар.

Д1адахача шера баьча тохкамо хьагучадаьккхар вай дукххача боахамашка фу д1адувш йола сеялкаш лерттlа регулировка ницен лаьтта дика кийчдалдеи халар бельон долаш фу доаг1ача тайпара ч1оагга лаьтта чудужаш ца ушпалга. Цу тайпара дар кхе нийсдалойта йиш яц.

Гурахь ю культураш дика хьувкъаргьяц, нагахьа сaнна гурахье а лаьтта чудолийта хий ца дехке. Культураш д1аселда цу тайпара хий диллача цхьатарра хьат1адаьле дика дег1адоаг1а ялташ, х1аьта 1айна к1алдахаленхь дика низ бена хиларца шелал ца 1аткъаш 1ангара доал.

Хий дехарах боала пайда шоаш дика кхетабеш болашие из болх х1анз а в1аштlехь ца боакхташ баг1а Грозненски, Сунженски районий кхаш лелаеран. Цар масал-эца мегарга Шелковской района механизаторашкара. Х1анзе 2,5 эзар гектара т1а хий диллa баьннаб уж.

Кхашка дьхачe харшашка г1олла т1ахенаш а, х1аьта шоашка йолча техникаца а дехка деза хий. Цу техника дийнахь а бус а болх бербола г1улакх 1алашле дехкарийла ба боахамий инженераш, агрономаш.

«Безостая-1» яхача сортах дола гурахь дув к1а ч1оаг1а дика хьувкъ кхашка кхоачамболаш минеральни органически удобренеш еxкаш хилча. Шоай махкала дукхаг1а кхашка удобренеш яхка хьажа беза механизатораш цу к1ица лаьрх1а керттера оалам дета хина.

Гурахь культураш д1аера хьалхе а бьха даьккхача лаьтта х1анз махкаш долхаш культиваци е еза. Х1аьта хьажк1аш гадуаргаши чинийна яьача кхашка юхешта лущеи яьчул т1ехьаг1а комбинировачиа агрегаташца ала деза лаьтта.

Ялат д1аде хе хьат1аоттaлехьа шы-мяр к1ира хьалха эьха даькха деза массанахьа лаьтта. Цунца д1ьнна дипладийта йиш яц б1аь... ювча культурашта ерриа [illegible] хьакха яккха еззлга а.

М. БРИДКОВСКИЙ,
юрта боахама министерства керттера агроном.

ЮРТАШ ЭРГАЙОАХАРАШ

Эргайоадаш города хьисапе ерзаш латт Сунжера станицаш. Укхаза уаг1ьх дукхаза в1ашт1алдача в1еной промышлени объектаи корпусаш. Масала, нагахьарча з1амигача гуйоде а халаш х1анз «Победа» яхача колхозо болх беш цо санна консервни завод. Республика доладза дехьа д1аккхуь цо арахеца продукташ.

Хьалхаг1а хинна ах баьде, гома - ч1оама бахаш б1аргагургьяц шоача укхазарча фермашка. Цар моттиг д1алаьцай лакхача, сийрлоча, санерг1атарча корпусаш. Х1ара ферма — шай тайпара дулза фабрика я.

Малаш укхаза сала уж хувьемаш дераш? Уж ба колхозий юкьарча г1ишлой управленера г1ишлошьераш. Итт шу хьалха дага а баьнна колхозшина в1аьшаг1ьеллар из. Хала дар цу хане колхозашта кьаьст - кьаьста г1ишлош тьалье, материалаш 1алаше. Х1аьта к1езига бар цу професех бола специалисташ а.

Бакъда из юкъара г1ишлой управлении в1ашаг1ьеллача хувцадеш сурт. Х1анз анча д1ададе мара дезац колхозий. Сиха, дарег1а, 1а яза дукха хало е ла езаш управление коллективо хьалью нарца эша г1ишлош. Дукхьал д1адахача ах шера колхозашка ю хьальшй 624,6 эзар сома мaьха г1ишлош. Планах йоаг1ачул 191,6 эзар сом дукхаг1а я уж (е 117 процент). Цу юкъе 23 эзар сом пайда баьб управлене наччахьалкхенна.

Юхьяина в1ашаг1ьелдача хана наа боашаш организаци яр из.

Бакъда, ха д1а ме йода ше масса хина яха, пайда бе кхелдалга кьахьеккар цу организаце. Шай боахам хья а хьохкаш соца мел цу управлене центральни база заведующи кьона з1амига сaг Смирнов Николай. Укхазарча цхьан колхозе пюферале болх беш хинна из управление валехь. Т1акха Грозе а ваха г1ишлошьерий мастерий школe яьххай т1ехдика деши. Х1аьта уж шалмин к1езига я; хьалха сaнна дига хердa хилача кхоьчам хилий х1анз колхозашка г1ишлош хьальерашта. Цудухьа е Орджоникидзерча г1ишлошьерий техникуме заочно деша ваг1а Николай.

— Хьакал, — йоах цо, шоай 1аьхача хоза хьалхьета гаражгохь кулг д1а а хьохкаш, — духа ха яц сaна шоашта г1ишлошьеча материалаш д1аяхьа ма мaйe ойта тоаш яхаш колхозий председателий сагота. Х1анз царна а новкъостал де йиш йолаш да тхо. 43 автомашина арайола тха гаражера х1ара дена.

Х1аьта дукха моттиги яц укхазар ер сaнна йола хьальэ механизацепна 1алаштьа растворни узел йолаш. Районе хьалхеш деттача 30 гаргга йолча объекташта из халдаш маркхали бетони латтийт цо. Х1аьта берригa из болх бер 4 кхалсат мара а яц кулгашта дукха хало е езаш бац уж, царна хьалхара из кала бола бу механизмаша. Из болх дика 1омабаьб Тапунова Нинас, Князева Ефросиньяс, Косова Аннас, Юркова Федосиас.

Шоаш хьал мел еча г1ишлоюта эшаш йола дахчан х1амаш хьеча столярни цехе нигар со заведующе. Лоалабаьча к1ериах хьийча сaна лаьра, нийса, хоза на1араш, кораш, кхийола х1амаш конвейерах араух укх чура.

Цхьайолча предприятеша, организацешка а хул уж сaна йола столярни цехаш. Со мел хиннача цехашка б1арча саилкай гунаш латтаж хул, н1анаш т1а, кораш т1а, хьаьха барамъаш т1а хул уж. Бакъда, укхаза сона довзар цу тайпара х1ама. Коака хилал оацлакш гульергьяцар цу йоакхача цехера, х1ара станокех тургбаш йоакх хьайоахаш я уж вентиляторашца д1аува. Цехе араха лакха айь латтача йоакхача бункера чу 1ов уж. Цига д1ак1ал а яхе машина д1аоттаче хьал а йаш кха арайоал. Сaт хилац уж 1очуйохкаш. К1иллара лак хьажача оаьнняв шофер.

Цу г1уллакхо цехера фо ц1ена хулийт, х1аьта уж оаллаш арахе, д1акхахьа болалой ялаш. Бокха лоархl1ам болаш з1ама да из производственни эстетикага диллача а.

Иштта кьахьегаш, юбилейн шаьта д1ахьу г1ишлошьераша. Дукхи т1ехкхоачашьяй цар шолаг1ча ах шера хьалхарча беттара производственни задинеш а. Геннодрадии балхаш дара план 115 процента кхоачашьяй юкь бетта а.

М. КАРАЕВ.

ПАЙДАНЕДАР — МАССАНЕНА

Безам т1абодаш я «Нийса никъ» яха Краснодарски хьаккарч лелаеча треста директора. Социалистически Кьахьегама Турпала И. Шевчуки статья. Хьахьарч кхоабаш сиха дег1айоалар прогрессивнег1а йолча четолеф дувц цо.

«Сельские зори» яхача журнала август беттарча номер т1а юрта боахама кьахьегамхоипта дукха практически хьсламаш дуц йола материалаш я.

«ВДНХ дипломанташ» яхача рубрикапа к1аларча статья т1а Российски Федераце ц1и хезача Воронежски областерча «Масловский» совхоза кулгалхоша, специалисташа, хьалха латтача кьахьегамхоша шоаш довкьера база ч1оаг1ьера дьахoх дувц. Цига оаш дешаргда долкьара масаг1а культураш д1аюц, уж ялаг1ьа боараме кхео.

«Хий дехкари химин» яхаш я Кубански юртбоахама института профессора А. Джулайни ассистента В. Огиенкои к1ичьа материал. Хьувкъам лакабара хивои ямеи мел пайда лу хьагойт цар.

Гурахь дув ялат лакхача агротехнически боараме д1ааера дукха дьехамаiа лу статьяш а «Кхаш лелацерий календарь» яхача рубрика чулоацаш. 1а хьат1аккхачалехьа ялаташ дика низбенна хургдоло г1улакх миштa дергда дувц цар т1а.

Журнала т1а йоакха подборка а юрта боахама экономиках лаьца. Царна я РСФСР юрта боахама министра заместитела Ю. Калинина яхьь статья. Авторо хоадамболаш дувц совхозашка планировани экономически стимулирования кердача системах кьахьега баьлча дена юкьара боахам дег1абоалабечен совхозий балхлой хьал-торо тоадечен хиннача хувцамех.

«Лоамаи колхозий резервашы» яхаш я Нохч-Г1алг1ай республика КПСС Ножай-Юрта райкома секретаря А. Ворошкина яхьь статья. Цо дувц лоамаи колхозашка шура доахан лаладелга зеша хилара бахьанех. Нагахь сaна 1ухааша 50—60 процент детташ дола доаган хулара из миштa хургдацар. Из дара района кьахьегамхоша деш дар хьахьох авторо.

Журнала т1а к1езига яц механизацех, комсаши сомм кхебарах, иштта кхача дешаех лоьча статья.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
журнала редактор.

ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

Парте Гудермесси горкома пленум хилар укх деношка пионерий Ц1ерге.

«КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленума итогаши районни партийни организаце дехкараши» яхаче темах доклад йир парте Гудермесси горкома хьалхарча секретаро А. А. Чайкина.

Прениех кьамелаш дир юртбоахама управлене начальника А. А. Ермолаева, «Дружба» совхозе директоро В. Т. Жукоесик, «Кавказ» колхозе бригадира, Ленинъярча Совета депутата А. Арсабиева, локомотивни депо парторганизаце секретаро А. А. Захарова, кхычар.

Юрта боахам д1ахо дег1абоалабара партийни организацеша де довзаш белгалдьяхар пленумо.

А. БАХОМИН,
парте Гудермесски горкома орготдела инструктор.

СОВХОЗАШТА НОВКЪОСТАЛА

«Грознефть» объединене транспортни конторера трактористаш В. Токарев, М. Серобабин, М. Эзиев шоай С-100 яхача тракторашца х1ана «Назрановский» совхозе лаьттаж оахаш ба. Укх т1ехьарча кхаь-дикь дийнахь Плиевски отделенера 100 гектар лаьта аьхар цар. Х1ана доахенна доакъара лаьрх1а бобови культураш д1айийнай цу оахам т1а. Ден план 5 гектар йолча 8,5 гектар оах цар лаьтта. Совхоза балхаш деча дике опыт 1оавай цар, х1ана аьнча з1ара шера совхозашта новкъостал де ух уж. Цхьа бутт баьнча совхозе шоай де деза балхаш даь а баьнна Карабулакски вышкомонтажни цехе юха ц1а а балхха хьалхалаттарна мут1аршина д1аоттарга уж.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ.

Сурто бехк бу: ЙОЛ 1АЬРЖЛУШ ЛАТТ

К1езига терко ю укх т1ехьарче шерашка Ачхой - Мартана районе «Лермонтовский» совхозе доакъара база кийчъяра. Из бахьан долаш 1а юкъе г1ертача хана хьайбашта доакъар довцаш бус ферма кьахьегамхой. Цу тайпара хьал эттар цу боахама д1адахача 1ай. Из бахьан долаш дукха хьайбаш кьахьстар, цар продуктивность ч1оаг1а лохъялар. Цу дерригне совхоза 40? эзар сом зе дир.

Иззал зе даь шоай хьайбай боахам г1обара укх шера совхозе кулгалхойн специалисташ ч1оаг1а оарцаг1баьнне хургба аьнна хетагурга. Цхьабакъда из иштa дац. Соахнарчул а вег1а лел боахаме укх шера доакъар 1алашдера г1улакх. 11 август т1акхоечаш 1000 тонн мара йол 1алашъьяц укхаза, планах эшар 3470 тонн йолча. Цу тайпара во латт совхозе чех арг1аш дега, баьцах хьоар доанинигса.

Тхо хилар цу дийнахь боахаме цхьоанаг1а отделение доакъар 1алашдара балхаш миштa лел хьожаш. Укхаза хьагульахь дукха техника яр, цхьабакъда церех дукхаг1йола тракторaш, цхьа копнитель, цхьа стогометатель, шиъ пресс боли ца беш латтар. Дохкал т1ехьаг1а шиъ сеьхат даьнначa хана ерриге укхаза хьагульахь йол воркl парх мара бацар. Цох арг1аш деш сaг вацар. Арг1аш дар гоаза сeг ва — яхаш дувц бригадира. Цхьабакъда, из а шай г1улакха вака лелеш вар.

Иштта в1аштlехьдаьхад боахаме доакъар 1алашдара балхаш, х1аьта шоалаг1а хьакха люцерне цхьакха а цхьан дийнахь маьлхе аллийсар. Оакьам хьоахаше а е1ашкатох люцерна, — яхаш, бригадир хоза дувца г1ерта а касарашке илла йол йоаьевларах совг1а 1аьржлуш латтар.

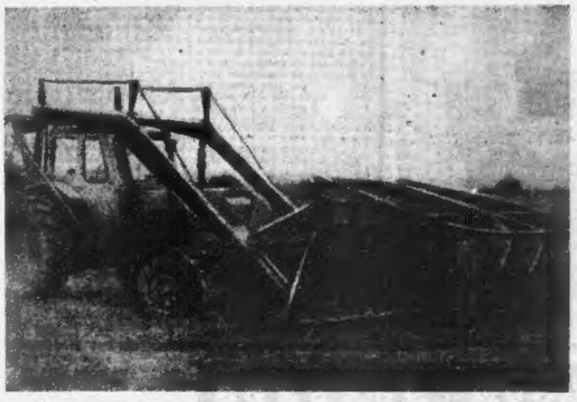

СУРТА Т1А: болх ца беш латта стогометатель.

С. Панеев сурт.

дулха - т1ехкийн чкъаьрийн хьоаь, екъа обрат, доакъор д1ожжеш, ферменташ, витаминаш, антибиоткаш.

III.

Х1анзарча хьалашка колхозийн совхозийн производство сихача темпаша дег1аккхлара, кьахьегама оасарле лакхъаре хоадамболлаш йола фактор я юрта боахама материально - технически база ч1оаг1ьяр. Дукххача колхозашкеи совхозашкеи производство айелга юкхадтт минеральни удобренеш, машинаш, транспортни средствеш ца товаро. билаачн маьха долча доакъарашце хьайбай боахам чкала 1алашйбаь хилаю. бедал чакхйоахa промышленность т1ехьайнсаро. Дег1аухачара уж халонаш д1анхара ч1оаг1аг1а йоле материально - технически лард болле еза юрта боахама к1ал, дикаг1а кийче беза из механизаце, химизапе, лаьттай мелиораце х1анзарча средствaшца. Керттера хьал из да вай юрта боахам кердача дикаг1ча хьал т1а оттабаре, дуних лакха оасарле йола, тоабенна, хаоттамех каннатех хьалаш маьча беса дале а новкъа хургдоацаш, мелагг1ча, кхьметтел, ца хьийкъача шеоашкха а лаьттанцарен хьайбашарен йоалача продукташа моах бхаза 1алашбе мегаргдолаш бола боахам бара.

Юрта материально - техническа база ч1оаг1ьелга, уж технически кийчьелга дукххача капитальни вложенешца дувзадена да. Х1аьта парти цу тайпара вложенеш ергйолаш е. Из де йиш хулийт халкъа боахам дег1аахара х1анзарча боарамо, мехка низ болча экономически потенциало.

Пленумо кьоабальяй кердача пятилетке юрта боахама эшарашта — производственни, чуlеча ц1енай, культурно - бытовой г1ирсаш хьаладара, техника эшара — 77,6 млрд. сом пачхьалкхен капиталовложенеш хьоже аьнна КПСС ЦК Политбюрое яь решенеш. Из 1алаьмате дукха, укх карарча пятилетке юрта боахам дег1абоалабарга д1адахийтачул 1,7-зза дукхаг1а ахча да. Кердача пятилетке колхозаша д1айохийтарг1ола капитальни вложенеш, хьалхаг1е а даьча лоархl1амег1а, 43 млрд. сомага д1акхоачаргья.

Йоккхий пачхьалкхен капитальни вложенеш хьожаю минеральни удобренеши д1айийна к1амаш лорвю химически средствашa дукхаг1а хьайога, тракторни, юртбоахама, мелиоративни машиностроенега, микробиологически, комбикормови, дулха-шурий промышленностега.

Юрта боахама интенсификаце керттерча лостамех ца1—цунна ХИМИЗАЦИ ер. Тоьал доккха дакъа продукци дукхаг1а якха лерх1 минеральни удобренеш шераг1а юкъейоалларе чотях. Хьат1айоаг1а пятилетке чакхйолаш 90 млн. тонна к1езигаг1а йоаш хьахе, юрта 72 млн. тонна х1езига т1а йоаш тела лаьох1ад уж, х1аьта хьайбай боахама доакъарий фосфорташ—3 млн. тоннага кхоачаш. Минеральни удобренеш дукхаг1а хьайра нийса химикаш дехкарийла ба минеральни удобренеш дикаг1а хилийта, хьаьа вещеcтваш дукхаг1а чеш йола комплекски тукеш дукхаг1а тела.

Йоккха программа чакхьякха лерх1 лаьтташта мелиораци яра даькье. Кердача пятилетке оахама юкъейоалае лерх1 хий дехкача кердача лаьттай 3 млн. гектар. Вай мехка встоое чукь дукххаьнза хьаерга хий дехкача лаьтташка ялаташ кхеду йоккхий районаш— Украински ССР-е, Краснодарски Ставропольски крайна, Ростовски областе, х1аьта иштта Поволжье а. Мехкарча сон т1аьдача районашка 5 млн. гектаре т1а мелиоративни системаш хьалье. 8 млн. гектарaа к1езигаг1а доацача лаьттара цоаши дахг1евеши оалагра дена тоае лерх1.

Лаьттаща шерра мелиораци яра тешшаме дег1аккхуаларгба юрта боахам, йоккъалое кхача стадийн хатарашех воча оаг1оракьара беш бола 1оаткъам юхатохаргба.

Юртбоахама производства эффективность лакхлуга, продукце единица чаккхарга д1абола кьахьегам к1езаг1лулга, лаьтташ лелаечех хьайбай боахамех кьахьегама оасарле лакхлулга хоадамболаш долча дахье ЮРТА БОАХАМА МЕХАНИЗАЦИ яла боарамах тийша да. Из теркал а деш, КПСС ЦК июльски Пленумо дукха а дукхаг1а арахецаьза арг1оаааш лаьол1ад тракторaш, юртбоахама машинаш, транспортни средствaш, запасной ваттахлаш. Кердача пятилетке юрта боахама т1а лаьох1ад 1.700 эзар трактор, 1.100 эзар грузовой автомобиль, 541 эзар ялат чуэца комбайн, дукха кхийола юртбоахама техника а х1аьта иштта мелиоративни техника а.

Пленумо йоккха лоархl1ам бу хьайбий боахам — х1ана а т1ехь кулгашца хала кьахьега дезаш а цудухьа продукци яккхарга из кьаьстта дукха д1абодаш а дола дакъа технически кийчдара. Хьат1айоаг1ача пятилетке шерашка хьайбай боахамех доакъарш кийчдари лаьох1а колхозаштеи совхозаштеи шозза совг1а дукхаг1а яла а цуи боарам 5 млрд. сомага д1акхочабе а лерх1. Цо йиш хулийтаргья хьайбашта лаьох1а дукхаг1а дола типови г1ирсаш хьалдеча комплексни механизаци юкъейоалае, е, кхача дешашa, х1ара оасарле т1а кулгашца беш бола болх машинаша бечнига ма ч1огга дукхаг1а хувца а хувцаш, производства ерригача участкашка х1анзара машинаш оборудовании юкъейоалае. Из дийза дергдоацаш да. х1ана аьнча, практика хьахьоккхачох, кьаьст-кьаьстача процессашта механизаци ярах хетар хилаш, мел а кьахьегама оасарле лакхъяц, кобаллал лоабац продукци яккхарга д1абола мах.

Юрт технически кийчьелга техническа прогрессаца цхьана хала дезаш да. Цудухьа чакхдоахаш г1улакхаш да х1анзарча тайпара, толашаг1а йола, т1ехьнка, ч1оаг1а, бaлха т1а тешаме йола юртбоахама техника хьадагалецарах арахецарах.

Колхозашкеи совхозашкеи кердача техникаца шерра кийч а еш, пачхьалкхено цунна д1адех карарча тракторах, автомобилех, комбайнех, еррига юртбоахама машинех кийда дикаг1а юаьга. Цунах латт юрта боахаме кьахьегама оасарле лакхъяра, кхашкара балхаш дикаг1а хилашка а дика а чакхдахара тоьал йоккха резерв.

Дукххача кхача боахамаша а сaна, цу резервах пайда дика эц Краснодарски края Павловски района Калинина ц1ерагlча колхозо. Укхаза тракторaш т1ен автомобилаш т1ен шин сменаг1а болх белга в1аштlехьдаьккхад, хьайбаш лелаеча фермашка кьахьегама процессашта комплексни механизаци яй. Техникана эксплуатаци нийса яра колхоза торо лу балхий тоьал йоккха боарам, машеннй парк алсам а ца йоахкхаш, 1илман практикан отаьча харашка кхоачашбе. Цудухьа юрбоахама продукци шерра - шера дукхаг1а йоал боахамо. Укх т1ехьарча дынь шeра гурахьа дувча к1ан хьувкьам х1ара гектара т1ара 31 центнер гаргга хилар укхаза (5 эзар гектар совг1а лаьттан т1а), газарий — гектара т1ара 20,5 центнер. Цаччахьалхенга ялат дохкара пхе шера эзаьман шера т1ехкхоачашъяй колхозо.

Цу боахама а кхача боахамий а опыто хьахьоьх, техника пайда эшара боараш лаьхбаза машашта деш дола технически г1улакх тоаде, ремонт дикаг1а е, уж шоай метта хилийтара т1ахьожам ч1оаг1аг1а лоаттабе. механизаторий кьахьегам в1аштlехьбаьккхара, формировани лара дикаг1а йола формаш масс метте юкъеккхьа еза.

Машинно - тракторни парка боаха оасарал лакхлулга дукххача хьале техника шоай бе боалача вахах тийша да. Цу дешa кьаьстта ч1оаг1а уйар т1аерзийр КПСС ЦК Пленумо. Механизатор юрта юкъмоттигера фигура е цудухьа нарте д1адех лаьг1 ца йолитаи цун йоакхо егга, уж хадараш шоай бахаш т1а д1ах1оаг1ьяра аттув боакхаргболаш хьагера, быта, культура хьадаш в1аштlехьдахара тарлуш мел дола х1ама деrа.

Хьаьца мегаргйолаш теттаре дика я Полтавски областерча «Украина» яхача колхоза опыт. Кадраш цхьан метте ин сошлар балхьан долаш к1езига зенаш хьалхьар цу колхоза. Колхозхоша т1адаллараг1а колхоза правлене кийч а даь, чакхдаькар колхозера мал д1аухаргбоаца г1улакхаш. Центральни усадьбе хьаддыьд мел эшар — газ, водопровод чу а йолаш дола башни - дика чу1е к1есяш. Дика кийчьа лаборатореш дешара кабинеташ чу а йолаш школа капитальни едани хьалья. Цу дика кийчьача поселке бааа хошабаьб газ - аьнна йолаш сорргача округе г1олла ядача кагийча юртахкара колхозхой. Колхозий поселке хьайийллай белий керда беш, стадион, культура Ц1а. Цу доллача к1амиша юртарча вахарга хьал городерчоа таргадигад. Х1анз колхозхоех цхьанена а, хьмметтел кьоначаpна а, дагадаи колхозера д1ат1оага. Совхх цхьанига сaг аxвавац цигара д1а.

Кхетадеш да, механизаторашa кхийола квалифицированни кадраш юрта боахаме д1ач1оаг1ьялийтара чаккдоахача г1улакхий система цунца кхоачаш хиннaш болаш ца хилар. Цу г1улакха х1анзалца дьаьннача а дукхаг1а х1амаш карег1дала йиш йолаш а х1ара колхоз, х1ара совхоз.

Юрта боахам д1ахо дег1абоалабера, цунна интенсификаци яра проблема кхоачашъеча, боарам боацаш доккха дакъа кхоч юртбоахама 1илмига. Парте йоккха лоархl1ам бу юрта боахамера 1илман тохкамаш д1ахо дег1адоаладира, колхозий совхозий производствацаре 1илма бувзамаш шердарех ч1оаг1дарах.

К1езига кьахьега дезаш юрт эргайоакхара дайтье. Из 1аьхача ханна лаьох1а, г1ишлош хьалчеча организацей, цу дикьа колхозий юкъарчар а, материально - технически база оалангара деза ч1оаг1ьиза, уж техникаца, оборудованеца кийчьиза, мел эшача материалашца 1алашкьана аробошах г1улакх хьат1аттад. Юртара г1ишлош бахаш кхоачашдеча хьаьнаре дагьа лана деза иштта г1ишлошьера министерствашa а.

Юрта боахам сихаг1а дег1абоалабеш хилара д1адех производство дег1аяра материальни стимулированни г1улакхаш шераг1а юкье кхухьанга. Цунца дувзадена ч1оаг1а лоархl1ане да колхозашкеи совхозашкеи боахама расчет юкъеккадьар а эргайоахам тоаяр а.

Боахама расчета т1а дьахача боахамий г1улакхаша хьахьоьх, цу г1улакхо дег1аухара т1а-т1а наь болашаг1а скадеш хилар. Из хьагу, масала, Воронежски областерча «Масловский» совхозе опытах. Из йоазача боахама расчета т1а баьккхачуа т1ехьаг1а дика ч1оаг1ьелар продукци дукхаг1а яккхари из яккхарел д1абода кьахьегам к1езигбарна материальни стимулироване еш йола валиян.

Экономика эйкларца цхьана лакхлу материальни поощрене фонд а. Квартален шераи баьна балхк итогех болдлошеи специалисташтеи тийнача премешка совхх д1адеинйтад 154 эзар сом. Пайда т1ера хьна отчисленей чотад хьальний 129 квартира, школа-десятилетка, культура Дворец. Производство хьалашта итташ болхлой, санаторешкеи салоlача ц1енашке хиннаб.

Боахама расчето влияни яй кьахьегама оасарле лакхъяра. Пятилетка дил шера планаг1а лаьрх1ечул шозза дукхаг1а лакхъенний из. Цу т1а а кьахьегама оасарле лакхъялара темнаш дикца т1ехьовл алаш лакхдалеав темпаел. Боахама расчето кьахьеганех производственни дисциплина ч1оаг1ьяй, берригача болхлошеи специалисташеи лаьттах, техникаx, продуктивни хьайбаех пайда дикаг1а эшара хьажьейа, производства рационализаци ярев 1илмани кхераг1даьннараш практикана юкьехаахьарен хьакьехьа еш йола йоакхо лакхъяй. Коллективна кьахьегама керттера бераат — лаьттай хьайбай продуктивность лакхъялар, кхашкара хьувкъам лакха хилар, доахнна шоартта шура телар, хьайбашта дуах т1адеттадалар. Керттера юртбоахама продукташ пачхьалкхенна д1аллара пхе шера задани хана хьалха кхоачашьяй.

Парте белгальяча, шай йоакхаэта диллача вай мехка веторе чукь из хиннача тайпара шерача, юрта боахама дакъерча балхий программа д1адех парте, деррига советски халкъа низами оборудованеш, удобренеш, дезэделта. Юртбоахама производство д1ахо айар дукха городен юртен кьахьегамхоша лелаю социалистически ях дег1айоаларо, советски наьха творчески хьажар лакхадаро — цу доллача х1амаша д1адех партийни организацеша наха юкъе беча политически организаторски балха боарам лакхбелга.

КПСС ЦК июльски Пленумо д1адийхад, колхозашкеи совхозашкеи лаьтта-лелаярен хьайбаш лелаярен культура лакхъяра, 1илмана карарг1даьннараши хьалхалатта опыти производствана юкъекхаьара капитальни вложенеех, лаьттах, техниках, удобренеех, кхача материально - технически ресурсаеи ахчан средствеи пайда дикаг1а эшара, кьахьегама оасарле лакхъяра, цу лоадаe т1а ерига юрбоахама продукташ дукхаг1а йоакхаэтеи пачхьалкхенга йохкилгеи 1алашдара, юрта вахар д1ахо йодача хана тоаяра деш юрташкарча партийни организацеша дакм шоай терхама юкъмоттиге лоаттаделга. Промышленни предприятейн г1ишлонийн партийни организацей декхар — юрта боахама сиха зедаеш шоай хаиналга кхоачашъелга дьаг1ауьргбоаяча т1ахьожама к1ал лоаттадр, машинаш оборудованеш, удобренеш, г1ишлойн кхийолеи материалаш юрта дукхаг1а телара иэм т1а а резерваши иаьлъеши лохар, кердаг1а йола техника юрбоахама производствана кьехкахьара лакхаре новкъостал дар.

Юрта боахам дег1абоалабара парте оттаь программа кхоачашъеро вай Даьхен экономически оборонни низ д1ахо ч1оаг1барга, берригача советски наьха вахара болдам лакхбарга кхоачашъерга, цунах керда ц1енхаштта дакъа лоацьлга хургда вай мехка коммунизма материально - технически база хьалра юкъе.

Городен юртен кьахьегамхоша ч1оаг1а раьза хиина т1ейийцай 1970 шера июле хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш. Цар ц1ен сaна масенна раьза а болаш дьакхайкаду юрта боахама лахкье парте белгаладь арг1анара декхараш кхоачашдара, Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда баха боаг1ача тайпара чакъабахара дикка дарг мел долaр де ч1оаг1а лаьрх1а шоаш хилар.

И. ПЕТУХОВ.

ЛОРАЕ УНАХЦІЕНО

ХИЙ ЦІЕНА ХИЛА ДЕЗА

Сага вахаре Іалашмате бокхха доархІаме да хий. Из эш мала а кхача кийчбе а, бахача наьха боахама-бытовой гІуллакхаш кхоачашдара. Іалашмате дукхачу хик пайда эш промышленни предприятешен юрта боахамош.

Мела хий хьеІа, хьаж йоапаш, лина ца хулчу тайнара бола кхы чам боацаш, коашкара аракхувсача хІамашца, боахаме цІена ели арахухача хинша, хьайбаш леладечу боахамашкарен фермашкарен арахкхача хинца водосмаш, гІуванаш, хьасташ бІехдеш хилча хи чу нийсъяла тарлуш йола зуламе химически веществаш лазараш хьеду бактерешш йоапаш хила деза.

Лазараш хьеду бактереш хи чу нийсъелча, ченгаря холагІа дола дІа-юха дувла лазараш хьеду хьаст хила тарлу хих: чен, паратиф, брюшной тиф, холера. Мела хий цІена хилийтара даим тІахьожам лоаттабу хий тела моттигаш водопроводаш шоай доалахьа йолча Паччахьалкхен санитарни надзора органашен предприятей ведомственни лабораторешен.

Эттара тешамегІен бІех ца далара гІойленагІен да кІоарга лаьттах доахка артезиански хиш. Цхьабакъда, массаль санна хий доалла горизонт бІеха хІамаш тІакхоачаргйоацача яле а, хий бІехде тарлу из лаьттах хьарадоаллача е чулаттача хІаман чу.

Хий бІех ца дайтара, дехкар а дазь, тІайожжеш йола массехк мероприяти кхоачашью: гІувна гонахье, къастте е гІирс а бийе, чуерзаю, гобаьккха асфальта е цемента йист йохийт, цемент хьоах турбеш гІувн вІашкаоттача. ГІувнеш хий чулоаца резервуараш гонахьара территори кхьа метрал гаргагІа йоаьаш гобаьккха карт а яь чуерзае еза. Территори дика тоа а ю, гаьнаш егІе хоз а ю.

ЧІоагІдеш пайда эцен халагІа да гуччахьарча водоемашкара — хьарсамашкара, Іамашкара, водохранилищашкара доагІа хий.

Хи чу бІеха хІамаш ухаргІосалаш из лорадара хий хьаувзача моттигана лаьрхІа хорж хьарсами, Іама, водохранилища цІенагІа дола дакъа, цу тІа а из дакъа нах бахача моттигашкара хьал гаьна хиш кертагахьа, лаккхача берда йисте хуле дихагІа а да. Санитарни гигиенана лаьрхІе зонаш вІашагІйохк.

Цу зонай йоккхал-зІамигал бебе, водоема цІеналга, доагІача хин массалга, хина тонахьа нах баха пункташ хиларга, ниттта кхыча хІамашка хьежжа хул, цар дІалоаца моттиг массехк нташ гектарешкара массехк эзараш гектарашка кхоачаш хила йиш я.

Гуччахьарча водоемашка микроорганизмаш, тухаш, кхийола веществаш хулаш хьарах водопроводни станцешка къастта обработка ю цуьна — лут, хлор, озон техе, ультрафиолетови зІанараш тІа Іатхъийте зудам даргдоадаш ду, ГОСТ-о дІадехарашта ма яххара хинна даллалца йолча кана потребителашта сете дІачухенаш яз.

Город Грознера хий дуддувла хьасташ дика да, хий цІена, хьеІа, кхы тайна чам ца увш да, кхы дІахо литтеш цІендеш дезаш хилеш из, лазар хургдоацаш кхача хлор а теха бахача вахе дІахеш из. Хина хІара денна химически бактериологически тІахьожам лоаттабу городской санитарно-эпидемиологически станце а водоканализацеккия боахаме производственни управлене а. Городерча тайп-тайпарча моттигашкара хин пробаш хьа а ийеш 35—40 тайпара анализаш ю.

Ахкан замалехь, дІа-юха дувла лазараш чегар-шоргашка дукхагІа хила тарлуча хана, хих еттача хлора боарам совбоаккх. Цо нІевиг-дукха хлорин хьаж хулийт хин, цхьабакъда, из организмана вІалла зене а яц.

Юрзашка бахача наха мела хий керттерча дакъе гІувнашкара, хьасташкара, хьарсамашкара, Іамашкара да. Дукхача хьале парех пайда пийса эшарах, уж дикача санитарни хьал тІа хилара тийша я бахача наьха увахцІенон быти. Чура хьаллйдергдолаш а турба чу гІолла хьаударгдолаш а общественни къасткъастача наьха шоайн гІувнаш кийчьчча хана кхоачашъяза ярг а йоаьаш тІайожаеш массехк мероприяти и: гІув аккха хоржаш йоли моттиг цІена, хьалха вуьхаш кхон дІакхийса бІехъяиза, санитарни уллаштен хьайбаш чудоахкадеча помешенештен 25—35 метрал гаргагІа йоацаш хила еза. ГІувна оагІош кирпишкашна хьаллетта е аралах техе, е вІашкаоттачара цементана хьалха а хьалха ашкабетонни гІолараш чуттлаль хила дезе. ХІаране шишай ведар чу а Іетташ хьальнйле меган хий, берда зІанарах йовдаеш даим цхьа ведар хила еза.

Юкъьокхе гІув цІенье а дезинфекши е а еза (кІезагагІа йоа шера цкъа). ЦІеньеча хана тар ма лу чу мел дола хий арадоаккх гІувна чура, цІенйий арайоаккх хоша. Цул тІехьагІа вонагІо хлорин кІирра раствор хьокх гІувна бух тІеш оагІошеш. Цул тІехьагІа хий хьал ца энаш 12—14 сахьата лоаттийт гІув, цу юкъа хий Іоь цу чу. Цул тІехьагІа гІувна чурча хи чу хлорин кІирр бохийт цхьа метр хина лаьрхІа 0,5 грамм а йолаш. 6—8 сахьат лаьнча дезинфекши чаккхьиниарг лоархІ, гІувна чура хий хьалъарадоах хлора хьаж хІаллтала. Цул тІехьагІа цу гІувна чура хий мала а кхача кийчбеча дІадахийта а мегаргда.

Мела хий гІувнашкара, хьасташкара, толтолашкара, канализкера яйдеш дале из кІеж ца аьккхача мегаргдан мала, хьарсама оагІош цІена хий хьежа деза. Хоара арахувсе нувхаш кхон юхе хилийта мегаргдац.

Доахаина хий меладе иийш оттае еза 20—25 метр гІувна гаьна а яьла, хьарсамашкен канашкен доахаина хий меладе хоржаш дола сено цах бахача моттигана лохехьа хила деза.

Сага организмо беча балха гІалла хилакта даргдоаьаш да хий, цудухьа хий хьаухе моттигаш лорар, водопроводни системаш, хьарсамаш, гІувнаш, хьастеш цІенача санитарно - техническа хьал тІа леладар хІара гражданина гІулах да.

В. ТРУБНИКОВ,
горсанинспекстание коммунальни гигиена отделене заведующа.

ЧАКХДАРГДИЙ—ТЕШ ЕР ГІУЛАКХ

ХІанз къаьстта чІоагІа терко ю вай республикера городаш, промышленни предприятей территореш, улицаш, кхыйола общественни моттигаш цІенен хозен хилийтара. Цу гІуллакхаца дувзаденна да бахача наьха, къахьегамхой чакхцІено лорар. Цхьабакъда, из Іалашмате доархІаме гІуллакх тесса леладеш цхьайола организацеш нийсль.

Царех я Грознера центральни рынок. Дукхьашха цу коа ваьнна гаг кхоралургволаш сурт хьалхашка отт. Тхо цига нийсделар 13 августа. ДІа-юха мел къежача чІокхийса ялаш харбазий чІерат, кхахий гувнеш, бІеха, яйрча сурт хар гІеш хиннар.

Базара коа № 2 йолча мебельни тика хьалхашка догІаша дошадеш, маьлхо докъадеш латташ маьнеш да. Дукха ара латтарах мукханьал уж.

— Мел ха я маьлтеш арә латта? — хет оаха продавецага.

— Шн кхо да, — жоп лу цо.

— ТІаккха мукх хІаца дихьа уж!

— Хаш. Оаха хьаэцаш ниттта хар уж! ДІачу а дакха Ісоттале моттиг хьача ара хІана лоаттаду уж? Вос бейча, техкача цхьанне я дІаэцаргдаш уж. Дукха мах дІабаккийта арахийца товар зеха хІана доахх?

Из мара дедарел-м хІама дацар. ДІагІаролча шо харбазаш йохкача участке. Цига доаллар-м моллагІа цевааргволаш хІама да. Массанахьа когашта кІал Іоккхийса харбаза чІоргаш яда. Болх чакхбаьлча базара коа цІеш ма делга хьахьонх хьажъенна латтача харбаза чІорий кушкаша.

Деррига дешдеш дар № 21 йолча тикана чуйоагІача № 2 йолча киоскана хьалхашка тхоьа дайнар. Киоскана тІехьашка гІетта нийк ба хьог ер аьнна, хетадургдолаш ма мой гурмат хьувзар. ХІата лаьтта йоацая дІаякхьала нуйлхаш ядад. Нийлла латтача нахІарах харбаза чІораш хьарахкувсаш латтар продавец.

Общественни моттиг бІех хІана ю Ія шийта вьтча, тхега бате техав по. Са тайпан шІн Т. Д. Попова я шрана, е шоах кхераш а яц. Ниттта кйрча сурт дар № 17 йолча тикана чуйоагІача № 17 йолча ларека тІеддьашка тІова дайяр а. Тхо малаш да ца хоача продавеца хьаара а лена кахьаташ, кхыйола нувкаш шортгиа Іо а ца йохкаш кьесса дІаккхийтар во.

Уж деррига кйрча гІуллакхаш мел теш базара хоарча милице болхлоши, базаркомо? Эуй а сагота боапачоа тара да гІуллакх. Хьожаргда вай заводской найнсболкомо укх гІулакхах фу оал.

Х. БАЛАЕВ.

ХАННАХЬА КИЙЧЪЕ ШКОЛАШ

КІИР ТЕХАЙ, РЕМОНТ ЯЬЯЦ

Кастта вай берригача мехка санна зоне гургал бека болургба Суйженски районерча Алхасте а. 7—8 бІаь бер доагІаргда укхаздирча юкъерча школе деша. Мишта кийчьенай из шнй дешархой чуэца?

Баркал аз доагІа цигарча 6 уборщицана мел бе беза болх баь чакхбаьккаб уж укхаза. Цу йоаккхача хІанеппта чура а тІера а дакхача лоавеш тІа а бухлаш кІира техай цир, массанахьа а басараш хьеккад. ХІьата а школа директ, завхоза нов. Галаева, кхычар оаш баьча балхах хІама дагІац, шоана кхаш халкетар ду царна, балхах безам вакхийт.

ЦаІ из да. ШоллагІа дале, кІираши басараш хьекхад кхаш школе кердача дешара шерага кийча я кхе боахке харц лув директор а завхоз а.

ДІадолалургза вай школа дІачураллача наІарашкара. Дукхачи шерацка ца хадаш дІатІахьоелаш латтача басара сомачи айро хьая ца лоттайоре харцаргйолаш свана вет уж. ДІа-хьа еллача хьна кьарс-кьарс делх. Мукх дихьача алтамий, хьастачий ниа бац басаро езьнь уж «гудараш» да. Цулухье хьалтІаволлача лаккхагІача лагІа тІа гІолла теххие еза уж. ХІата дІакъовлача доне бежаж гІоргтаьь дІатІа а кхийта сихха чІега Іо ца госсе гІуллакх а хургдац, хІана аьлча кІалдара санагІ чуралынад.

— Ер массехк шу да уж дІа а ьала укхаза кхыйола наІараш оттае еза кхаш дувца, — йоахар уборщицаша. — Укх шера мукъа хувцарг ма йий уж яьнне оаха басар ца хьокхаш йттар уж. ТІаккха завхозо дІатІахьаккха аьлаь. Оаха дІатІахьаккхар. Укх шера а уж масаргйоле белгало к-кх ца.

ХІаьта я басаря къайла яьхиц цу наІарий къаьна «тІеккаш», цар кйрчал. Цу наІарех гІолла чакх а баьлла классашка Іохоwшача берашта эстетика йоаьийта хала ю.

ХІана хьожаргда вай бераш дІечудаха мара ца дезаш кийча я кхача классашка. ИттлагІча класса помашени чу да тхо. НІІІ хьа е бийла юхе тхоашта тІехьа саха хьатІаеаллаше и, сиьнагІ олга е денна цхьа чІибалаш санна хІамаш ІолайтаР оагІошкара а лаккера а. Из фу хьажа кІезига чІоагІІех техача бокъабениача маркхала тІаьнгаш ІотІаеттала колаелир басар хьекхача йина тІа. Оаха санна лора а луш хьатІаеттаргий-хьогІ да дешархоша?

Класс пІелгаш чудахкал юкъе хуйра а юташ лаккхача арлакхашна юкъе тІолла йийкхай. Цу ахане чу лаборатори а Цу чу опыташ ец. ХІамаш дІа-хьа уттаеш, гІараш еш цхьабараш а боаккхаш хьахархочунга ледувгІа, уйла шоай урока дІатІаяхийта хала да классе бІеІараита.

Корий кизгех дІаднхача шера басар хьекхаш яь Іатташ йоачи. Царна дІатІакхийтай укх шера из болх беш яьраш а. Завхозе апетон деча уж дІаяха хьожаргболаш бар уборщицаш.

Из сурт да массайолча классашка. Парташ тоадаьдан фаттан хьокхавннаяш царех. Из деррига а басаро дІакъеййладоаккхаргда дапна дага хинпараш харц ба. Шоаш долча долаш да партиш тІара кІоарга шуниош, доскаш тІа йоакха богаш, такаш. Пен тІаре хьа а дакха ца хьакхирах лаьлера басар Іолувжа а денна цхьа талгІеш санна гІама-чІоаме доле шуваш даде цаь тІа.

Цхьадолча классашкерча а коридора чурча а пІянех ардакка хийр а енна кьоргаш йоьа. Пишкаш тела йІовхал йолерга цига гІолле Ій хьалъухаргйолча шлало.

Лоаша аьлча, школа бокъонца кердача шерага кийчъе укхазара бараш дагабале дукха болх ба хІананчул тІехьагІа бе безаш.

КІезига дена латта дахчен кІора ца лаьрхІача ІалашьяхИ укхаза Іай кхагнлоа хІама а. Хьахархошта а деладаш дахча, юкъюкъерачарна мара.

Сунжерча райОНО, юртсовето кІезига новкъостал дой етта а бйха а дІадоахлургдолаш кхоачамбоецараш да уж.

М. КАРАЕВ.

РОВНО. № 64 йолча Ровенски спецуправлене болхлоша чІоагІа хьинар айденна кхьал пятилетка ударни гІишлош шоллагІа ергІа — азотни удобреней Ровенски завод хьаьвеча. Къастта белгалйоах укказа опытни гІишлохо Петро Спиридонович Михалев керте латта слесарий-монтажнинкий бригада.

СУРТА ТІА: (аьрдеьнра аьттехьа): мукъача минуташка ший бригада членашца В. Д. Мельниковца, И. Н. Цыганковца, А. А. Минютоваца къамьал дош ва бригадир П. С. Михалев.

П. ЗДОРОВИЛО сурт.
ТАСС фотохроника.

КАЗАНЕРА ХЬАЬШИЙ—ГРОЗНЕ

Грознейцаш Іемаб валан замалахь шоайнига гастролешка тайп-тайпарча городашкара яьхха творчески коллективаш тІаийе. Бутт гаргга ха я яьхха дукха ха йоацаш цІабахар вай республикера Щепкина цІерагІча Украински музыкально - драматически театра артисташ а.

Тахан вай городе шоай гастролеш дІайоллаю М. Джалиля цІерагІча операн балетан Татарски паччахьалкхен театра коллектив. Театрах, цига болх беча творчески коллективах лоаьца дийцар тха корреспондентага театра директора М. Боголюбова.

Ткъаь итт шу совгІа ха я операн балетан театра Казане болх бу. Из вІашагІделар а цул итара хьалхара творчески кулгалхо а ва Советски Союза Турпал поэт Джалиль Муса. Цун цІи лелаеш да тха театр хІанз. Литературни хьакъа заведующи а цул совгІа цхьайолча музыкально - сценически произведений либретто автор а вар Джалиль.

Тха репертуара юкъе я 60 совгІа произведени. Уж я эрсий а доазол дехьарча а композиторий операшн балеташ, советски авторий произведенеш. Царна юкъе белгтала я оперни балетни дукхача произведеней автор волча СССР халкъа артиста профессора Жиганов Назиба «Джалиль» яха поэтах - туралах йола опера-поэма. Из я тха программа керттера спектакль. Из телевиденне гІолла дІахьескхаргья оаха. Цул юкъе да-

ДОТТАГІИЙ ГАСТРОЛЕШ

къа ловнаш ба опера лакагІбола солисташ: РСФСР халкъа артист Абасов Азат, Татарски АССР заслуженни артисташ Л. Верниковский Н. Зайцева, опера къоба солисташ В. Разумо, Л. Башкирова, В. Царев, В. Лейбав. Ниттта цу е кхьча а спектаклешка сургба вайна балета дьагІбу ла солисташ: РСФСР заслуженни артист, Татаре халкъа артист Р. Садыков, Татарски АССР халкъа артистка Г. Калашникова, кхыбараш а.

Грозне хургйола тхоай выступленеш оаха дІайоадергья Ф. Яруллина «Шурале» кхача балетаца. Из советски балетни классика жІовхьар да. Цул совгІа зрителашта бІаргагургья П. Чайковске «ГІургІажий Іам», «Щелкунчик», «Франческа Римини» яха а кхыйола а балеташ. Цул совгІа А. Адана «Жизель» яха балет, Ф. Шопени, М. Равели музыках йола «Шопениана», «Бородина «Князь Игорь» яха опера, хІьата доазол дехьарча классиках — Верде «Трубадур» яха опера. Бицбенахбац тхоал зІамагІбола зрителаш а. Царна лаьрхІа я тха «Циска цІа» яха фаьл-оперетта.

Массехк дош ала безам ба са театре болх беча кагирхех. Уж кІезига бац еза. Театоа цІи хеза бола артисташ санна зрителаша лоархІаш а безабенна я ба вежарий Ренати Рафаэли ИбатуллингІар, Осипян Нина, Шихоткина Светлана, Гайнуллин Камиль, Хантимирова Соня, кхыбараш а. Казански Свердловски консерваторешка, Гнесина цІерагІча Московски музыкально - педагогически институте, Ленинграда, Перма, Новосибирска, Воронежа хореографически училищей дешцувскинкаш ба уж.

Театра керте литт Казахски ССР халкъа артист, дирижерий ерригсоюзни конкурсе лауреат, СССР Доккхача театра дирижер волча Мансуров Фуат. Цул совгІа спектаклей дирижераш ба РСФСР искусствай заслуженни деятель Х. Фазлуллин Татаре искусствай заслуженни деятель Д. Садрижинганов, дирижер В. Васильев. Балетни коллектива кулгалхо я РСФСР халкъа артистка Н. Юлтыева.

Боккхача безамца хьеж тхо грознейцашца тхоай хургдолча вІашагІкхетарашта. Тхоай искусствана шо гІадлига, шуца доттагІал тасса дог-уйла я тха.

Доазол дехьара

15 АВГУСТ—ИНДИ ШИЙ ЛОІАМЕ ЯЛАРА ДИ

ХУВЦАМИЙ КЕРДА МУХ

Дукхо милеш никъ бах гІаш бахка, аьрбІараш тІа, повозкаш тІа, поездий вагонаш тІа хайша бахка нах Іуррехьа туллуш бар ЦІе форт яхача йоккхача крепоста хьалхашкарчи майдане, сюртука чоэилга ултах цІе зиза доалла сег тІаваргволча трубнана юхехьа моттиг лаца гІерташ.

Цу дийнахь — 1947 шера 15 августе — гудбеннача кахан дукхача миллионех латтача индийски халкъа кхела доал де английски корона отташ Плесси яхача хиннача тІем тІа дакъа лоаьаш хиннараштен юкъе лаьрхІа варгвоца белен эшамаш хинна ши бІаь шу даьнадар. Эттара хьалхара английски торгови кемаш гІадбаха тІанйцача хІиндашта дага а дацар итташ шераш даьлча цхьабола хІиндий эшаш хьесталуши, хІаьта дукхагІча даькье герза низала мехка форда йистера деш цуй кІоаргача районашка кхачалца англичанаша шоашта никь булларгхилар а халахетар дергдоначча купецех яккха оакхарий хургхилар а. Бакъда хІиндий халкъ барта даханзар шийх лей даьраша. Кхьча мехкара баьккача ше доал оттадаьраша дукхаш тІатІа дуккагІа мекха районаш чулувдаш восстанеш хьейора халкъо.

Дена кхаьчар из ди — 1947 шера 15 август. Дели. ЦІе форт. Сюртука чоэилга улгах цІе зиза доаллача сачопилга... Инде тешамерча воІо, колониализма буржолех даькье мукъанккхара тІехьа чІоагІа къовсам лоаттабеш волча Джавахарлал Нерус хьальайю Инди ший лоІаме ялара кхо бос бола байрах.

Цу хана дена ткъо шу совгІа ха яьнкай. Территореген бахача нахаген диллача Іалашмате бокхха мохк, 200 шера Англе доал деш хІама ца вишаш ерригa ший лоІаме экономически дегІаахара предпосылкаш хІаллах яь йоллашехь. бІубенна низ карабoлаш боагІа. Инде Азе континенте эттара хьалхарчарна йолаелар экономика планагІа дегІайоадае. Дукха ха яланзар цул результаташ хьахила. Экономически дегІаахара гІаллхарча пятилеткай шерашка хувцаделар шерча, хьаьнача Инде куц. Цул тІехен кьостадо йиш йоаца дакъа я хинна дІайттар фабрикай турбаш, мехкдаьтта вышкаш, завода цехий корпусаш, кхе бола сурташ.

ДІанхача хана Малхбузен мехкашта бодал лоаттаеш бола мохк мара ца хиннача Индех хІанз дунен халкъашта юкъерча рынке дукхача промышленни товараш, царца металлурген машиностроенен продукци а йолаш, доккаш йола экспортер хиннай.

Ший лоІаме дегІаулаш дІаяхача шерашка холуш толамаш аькхад индийски халкъо, бакъда дІаяхача хана колониальни доал латташ хиначох юхедисар дІададаккхараш ший лоІаме Инди дегІаахарав тІехьа дІахо а къовсам лоаттабеш ба. Цкъа доаташ дукххаза а дийнал индийски кепайоазом тІа прогрессата бодача новкъа мехка найслуш йола халонаш индийски монополистически группировкаши доазол дехьара капиталь радикальни хувцамашта дуьхьал хиларах хьалхуллаш хилар.

Мохк экономически дегІаахара дикхача даькъе дуьхьале яьй мехка Іаьдала керте литта хІанз 23 шу долча Индийски къаман конгресс яхача партена юкъерча аьттехьарча элементаша реакционни болх баро. Укх тІеххьарча шера хиннача событешa тешал ду Инди капиталистически Малхбузен новкъа яккха, из экономически ший лоІаме йолчара йохе гІертача аьттехьарчар дегалувца гІудаккхаш кхоачашхургцахилара. 1969 шера 19 июль индийски монополештен царна гІулакх деш латтача политиканаштен «Іаьржа ди а» хинна дІаэттар. Цу дийнахь Инде премьер-министра Индира Ганде дІакхайкадир мехка эггара йоккхагІ-йолча 14 банка национализаци яь хилар.

Индира Ганде хьалхехьа а дІахайтадар халкъан цув хьал тоадара тІадерзадаьча правительства гІуллакхашта дукъал бувлараштен юкъе йІаьххача хьарен кьаьен къовсам хургхилар. Боккъалдар аьлча, аьттехьарчар шоай позицеш хьаенаш дуьхьал ца оттташ. Индуистски шовинистически фанатизма удерни даэ болча «Шастрия сваямсевак сангх», «Шив сена» яхараш санна йолча фашисташка йолча группировкашна чІоагІало а лувцаш, исторе юхасопадургбоаца никъ фунагІа даь а юхасопаба гІерт реакционераш.

Цхьабакъда правительства дІахо а прогрессивни хувцамаш лу. Банкашта национализаци яра тІеххьа керда промышленни политика тІайнйар.

Арахьарча политика дешай хьакъехьа Индира Ганде правительства халдаьяза делаю кхычарех дІа ца кхетара принципаш. Цо хьарьахьара гІулакх дерхІ тІема империалистически блокаш хьаьр, халкъашта юкъера машари доттагІали чІоагІдара тІадерзадаь тІа-тІа керда гІуллакхаш а ду.

Инди ший лоІаме ялара Дийнахь советски наха лоаша боакх хьахьегам безача халкъа цо дІадо а толамаш дахар лоаш.

А. ШАЛЬНЕВ.
(ТАСС).

ХЬАБАЛЬХКАЧА НОВККЪА ЮХА

Библе тІа дувцачох, деррига дунен тІа фора тІабаьнача хана Арарат яхача лоамат дІатеха лийна Нухьа пайхамара кема лаха бахе американий группана мукъабеннабаш турецки правительства. Ше мукъа ца балара Турце правительства оттадаь бахьан да хьалхагІа лехарах кема цхьаккха лер кораль ца хилар.

Турце чурча гІуллакхий министерства хоаче баьб, ша шу хьалхагІа цу группа цкъа из лийка а хІама гуча ца доалаш диса я хьарах. Цулухьа, хьакхайкадаьд министерства викало, укх шера я цу гІулакха цхьакхо экспедиция яхийта эшаш яп, аьнна.

ФуннагІа яле а библейски легендах йола цхьа хІама лаха, белгтала, гІийрта хила а тарлу американски Іалмахой, цхьабакъда, бокъонца ше ма дарра хоьш да, алхха Іалман балхех сонагІа, гучох. Нухьа пайхамара кемал дукха чІоагІагІа шоашта хьешт долаш йолча Советски Армене территоре сурташ американцашна дахкалга. Цу тІа а, оахалаш деш кораль цхьайола дошо Іамаш тамаш йолча къахкъаца Бостонски музе кхача хилар. Уж еза хІамаш шоашка наалагІча наьхьаца кхьчай дувнилга Турце правительства мел чІоагІа дийхача а, хІанзалца хьа цуйна корта а болаш цхьаькха жоп деннадац музея директор.

И. АГАБЕКОВ.
(ТАСС).

Ткъаь пхоь шу кьаьнагІа, 1945 шера августе, Советски Эскаро Корея мукъадаккхарца чаккбаьлар корейски халкъо ший къаман лоІам бахьен долаш японски колониальни доала дуьхьала дукхача шерашка лоаттабь къовсам. ТІамо я хана чоьнаш ерза а я — Къаибаседехьарча Корерна ерриге городаши юрташ дехача гІирский гувнаш хиина яр, — корейски халкъо Корея Къахьегама парте кулгалца шоай республикан дегІабена индустриально - аграрни мохк баьб.

Сурта тІа: Пхеньяно Тэдонгай яхача хи тІа гІолла тиина тІий.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ТЕРЕК» КОТЪЯЬЛАР

«Б» классе СССР хьалхале якъара сахьан сирахь С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе аргІадаре матч хилар. Орехово-Зуеверча «Знамя труда» яхача команде футболисташца лайзар грознейски «Терек». Счет 6:0 йолаш котъаьлар «Терека» футболисташ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолла Грознен хувцалуш моркхаш а йолаш, йовчаш а йоацаш, малхбузехьара гІаьххьача бoвраме мух а хьекхаш ха хила я фегара температура республике гІолла 25—30, Грозне 28—30 градус йовхал йолаш хила я тарлу.

ДІахорча шия дени шин буси хувцалуш моркхаш а йолаш, дукхагІча даькье йовчаш а йоацаш, хьалхарча юкъагІа цхьацнейолча моттигашка кІезиг-дукха догІа а делхаш, дц а къувкъаш, хьаьа лостам болаш. гІийло, гІаьххьача бoвраменга кхоачеш мух а хьекхаш ха хилеш фегара температура бийсанна 12—17, дийнашка 23—28 градус йІовхал йолаш хилеш тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор
М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа, хьажа

15 август
РАДИО

6.00 — Юрта Іуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ахкараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Ахкараш. 8.30 — Республика городашкен юрташкен гІолла яха информационни выпуск. (эрсий меттала). 8.40 — Республика городашкен юрташкен гІолла яха информационни выпуск (нохчий меттала). 8.50 — Республика городашкен юрташкен гІолла яха информационни выпуск (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Сона дукха безаш мехка. 16.20 — Концерт. 17.00 — «КІирхьал» яха сатирически журнал (гІалгІай меттала). 17.30 — «Къонах». 18.00 — Шахбулатов Іадиана илланаш. 18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14.15 — Передачай программа. 14.20 — «ЧІорадаш эггара хьалха йоагІа» яха художественни фильм. 15.45 — «Ах бІаь шера летопись 1968-гІа шу». 16.30 — Кинолюбителей клуб. 17.30 — Берая футболах ловзаро ерригсоюзни яха. Ловзаро передача. 19.00 — «ХІанзарча сага сурт. Совхоза директор Захичев. (нохчий меттала) 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Кагирхошта йола экран. (нохчий меттала). 19.45 — Шоана, бераш. 20.15 — Дунен хьалхьашта юкъера обозрени. 20.30 — «Шурка фора лохкеш ва» яха художественни фильм. 21.40 — Передачай программа. 21.45 — Документальни фильма киноэал. 22.45 — Футболах ерриг СССР Чемпионат. Запорожьера передача. 23.10 — Классически ыллий концерт. Ленинградера передача.

16 август
РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Шоана дукхаезача ыллий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Поэзе минуташ (нохчий меттала). 15.35 — Велахьежар. 16.00 — Москва. 16.30 — Литературни Нохч - ГІалгІайчоа радиовыпуск. 17.00 — Новхьостий дукх писмайт дала концерт. 17.30 — «Къонах» (гІалгІай меттала). 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14.05 — Передачай программа. 13.10 — Советски эскаран флотен бІухошта. 13.40 — Музыкальни киоск. 15.10 — Школьни каникулий денош. «Поэти пачхьтбйна» яха художественни фильм. 16.25 — Къилбаседа Кавказа композиторий творчество. Кажлаев Мурад. 17.05 — «Знани» яха Іилман - популярни кинопрограмма. 18.30 — Концерт. Эрсий композиторий иллеш. 19.00 — Халкъе хьакъхьала хьест. Нохчий кинаш (нохчий меттала). 19.25 — Шоана, бераш. 20.05 — Передачай программа. 20.10 — Жиганов Муса Джалиль цІерагІча Операн балетан казански театра спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бахьтовхама секретаре — 3-34-30; партийни вахарен, культурен, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийн письмойн отделий—3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05172. Заказ № 7678.